

USAID | **SRBIJA**
OD AMERIČKOG NARODA

НОВА РЕШЕЊА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ЕФИКАСНОСТИ ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА

ПРОГРАМ ОБУКЕ ЗА СУДИЈЕ ПРЕКРШАЈНИХ СУДОВА

Београд, 2013. година

НОВА РЕШЕЊА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ЕФИКАСНОСТИ ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА

Израда ове публикације омогућена је уз подршку америчког народа путем Америчке агенције за међународни развој (USAID). За садржај ове публикације одговорни су аутори и он не мора нужно одражавати ставове USAID-а или Владе Сједињених Америчких Држава.

ПРОГРАМ ОБУКЕ ЗА СУДИЈЕ ПРЕКРШАЈНИХ СУДОВА

**НОВА РЕШЕЊА ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ ЕФИКАСНОСТИ
ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА**

Београд, август 2013. године

САДРЖАЈ:

1. ЗАХТЕВ ЗА ПОКРЕТАЊЕ ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА (NE BIS IN IDEM)	7
Миланка Димитријевић, судија Вишег прекршајног суда	
2. ОДРЕДБЕ О ДОСТАВЉАЊУ У НОВОМ ЗАКОНУ О ПРЕКРШАЈИМА	31
Слободан Маринковић, в.ф. председника Прекршајног суда у Ужицу	
3. ПРЕКРШАЈНИ НАЛОГ	59
Милан Мариновић, в.ф. председника Прекршајног суда у Београду	
4. ДОНОШЕЊЕ И САОПШТАВАЊЕ ПРЕСУДЕ ПО СКРАЋЕНОМ ПОСТУПКУ И ОДГОВОРНОСТ ПРАВНИХ ЛИЦА	81
Љубо Симић, в.ф. председника Прекршајног суда у Суботици	

Миланка Димитријевић,
судија Вишег прекршајног суда

ЗАХТЕВ ЗА ПОКРЕТАЊЕ ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА (*ne bis in idem*)

1. Увод

Важећи Закон о прекршајима („Сл. Гласник РС“, 101/05, 116/08 и 111/09), у даљем тексту: *Закон који је у примени*, је решио једно од најважнијих питања нашег прекршајног права да о правима и дужностима грађана, посебно о њиховом кажњавању, може коначно да одлучује само независни суд, што представља велики напредак у односу на дотадашње стање.

Не мање важно је да је решавањем овог питања поред тога што је удовољено уставноправном, удовољено и међународноправном захтеву да о правима и дужностима грађана, посебно о њиховом кажњавању, може коначно да одлучује само независни суд.

И поред овог напретка, на процесном плану овај Закон није донео никакве значајне промене, јер прекршајни поступак како је уређен овим Законом није у стању да оствари циљеве због којих је установљен, што има за последицу све теже савладавање све већег броја предмета који се износе органима надлежним за вођење поступка.

Ово је иницирало наставак започете реформе и израду новог Закона о прекршајима¹ (у даљем тексту: *нови Закон*), којим је регулисано решавање прекршајних предмета на економичан и ефикасан начин.

Решавање прекршајних предмета на економичан и ефикасан начин подразумева и измене које нам доноси нови Закон у односу на Закон који је у примени, а које се односе и на захтев за покретање прекршајног поступка.

---

¹ Нови Закон о прекршајима(Сл. гласик РС бр. 65/13) у примени од 1. марта 2014.

Циљ овог рада је да упозна судије прекршајних судова са најбитнијим новинама у новом Закону, када је у питању захтев за покретање прекршајног поступка, али и да укаже на уочене недостатке и неправилности у садржини захтева, као и у поступању појединих судија по пријему захтева, а у циљу подизања нивоа њихове стручности.

Захтев за покретање прекршајног поступка је био тема на саветовањима и разним обукама, како судија, тако и подносиоца захтева за покретање прекршајног поступка: Министарства унутрашњих послова, органа локалне самоуправе, Министарства за заштиту животне средине, а због уочених недостатака и неправилности у самим захтевима, као и у поступању појединих судија по истима, све у циљу да се прекршајни поступак води и оконча на законит и правилан начин.

Напред изнето говори о значају ове теме, тако да се овај рад не односи само на представљање новина у новом Закону у делу који се односи на захтев за покретање прекршајног поступка, већ и на искуства из досадашње праксе Вишег прекршајног суда, који прати рад првостепених прекршајних судова и одлучује у другом степену по жалбама на одлуке тих судова, а нарочито због одласка једног броја судија и доласка нових у прекршајне судове. Наиме, сматрамо да је због великог значаја саме теме, потребно урадити поновну анализу досадашње праксе прекршајних судова, када је у питању захтев за покретање прекршајног поступка.

2. Шта је захтев за покретање прекршајног поступка?

Захтев за покретање прекршајног поступка је основ за покретање и вођење поступка и исти може бити поднет од стране овлашћеног органа или од стране оштећеног, како је то прописано чланом 80. Закона који је у примени (*оптужно начело*). Новина у новом Закону, јесте да се прекршајни поступак покреће и води и на основу издатог прекршајног налога у складу са овим законом, што је прописано одредбама члана 88. новог Закона.

Захтев за покретање прекршајног поступка је поднесак, како га дефинише члан 129. новог Закона, односно члан 119. Закона који је у примени и исти мора да буде пре свега разумљив и да садржи све што је потребно да би се по њему могло поступити.

Одредбе члана 181. до члана 184. новог Закона, показују да је захтев строго формалан правни акт, какав је и по одредбама члана 156 - 159 Закона који је у примени, који мора да садржи одређене податке како би се уопште могло приступити оцени да ли постоје услови за покретање прекршајног поступка.

Одредбама члана 248. става 1. тачке 1) новог Закона је прописано да се прекршајни поступак завршава решењем о обустави кад суд утврди да је прекршајни поступак вођен без захтева за покретање прекршајног поступка, како је то прописано и одредбама члана 216. става 1. тачке 1) Закона који је у примени, одакле произилази да је захтев за покретање прекршајног поступка правни акт без кога нема и без кога не може бити прекршајног поступка.

3. Ко може да поднесе захтев за покретање прекршајног поступка?

Чланом 179. става 1. новог Закона је прописано да захтев за покретање прекршајног поступка може да поднесе овлашћени орган или оштећени (у даљем тексту: подносилац захтева), како је прописано и чланом 154. став 2. важећег Закона.

Овлашћени органи за покретање прекршајног поступка су: органи управе, овлашћени инспектори, јавни тужилац и други органи и организације, које врше јавна овлашћења у чију надлежност спада непосредно извршење или надзор над извршењем прописа у којима су прекршаји предвиђени (став 2. члан 179. новог Закона).

Чланом 180. става 1. новог Закона је прописано да је оштећени овлашћен да поднесе захтев за покретање прекршајног поступка увек, осим ако законом није одређено да је за покретање прекршајног поступка искључиво овлашћен орган из члана 179. став 2. овог закона, а којим је прописано, који су то овлашћени органи за подношење захтева за покретање прекршајног поступка.

Када је оштећени овлашћен да поднесе захтев за покретање прекршајног поступка прописано је и чланом 155. става 1. Закона који је у примени и те одредбе Закона су истоветне напред изнетим.

Оштећени који је поднео захтев за покретање прекршајног поступка

има положај странке у поступку, што је прописано ставом 2. члана 180. новог Закона.

Ако у случају из става 1. члана 180. новог Закона овлашћени орган не поднесе захтев за покретање прекршајног поступка, оштећени може у складу са одредбама овог закона поднети такав захтев, а ако је захтев за покретање прекршајног поступка поднео овлашћени орган пре него што је по захтеву оштећеног отпочео поступак, поступаће се по захтеву за покретање поступка надлежног органа, што је прописано ставом 3. и 4. члана 180. новог Закона.

Наиме, уместо ранијег законског решења које предвиђа подношење прекршајне пријаве од стране оштећеног надлежном јавном тужиоцу и остављања могућности да оштећени сам поднесе захтев за покретање прекршајног поступка, уколико јавни тужилац то не учини, нови ЗОП прописује да ће се прекршајна пријава оштећеног поднета надлежном органу (не само јавном тужиоцу, него било којем надлежном органу) под условима из овог закона сматрати захтевом за покретање прекршајног поступка, ако овлашћени орган сам не иницира покретање прекршајног поступка.

У ставу 6. члана 180. новог Закона је прописана обавеза органа надлежног за подношење захтева за покретање прекршајног поступка да у року од 8 дана писмено обавести оштећеног како је поступио са прекршајном пријавом (за разлику од Закона који је у примени, у којем се та обавеза односи само на јавног тужиоца).

Ставом 7. члана 180. новог Закона је прописано да оштећени може у току поступка преузети гоњење од јавног тужиоца који одустане од захтева за покретање поступка и да може остати при ранијем захтеву или га променити. Наведена одредба је истоветна одредби члана 155. став 7. Закона који је у примени.

4. Оштећени – члан 126. новог ЗОП-а

Оштећени и његов положај у прекршајном поступку

Оштећени је у смислу новог Закона, а и Закона који је у примени, лице чије је какво лично или имовинско право повређено или угрожено прекршајем (члан 126. новог ЗОП-а).

Сврха новина у новом Закону о прекршајима које се односе на положај оштећеног као подносиоца захтева за покретање прекршајног поступка (члан 180.) су заштита оштећеног и јачање његовог положаја у прекршајном поступку.

Оштећени који је навршио 16 година може сам да поднесе захтев за покретање прекршајног поступка (члан 126. став 2. новог ЗОП-а).

Права оштећеног (члан 126. став 3. новог ЗОП-а)

Право оштећеног је да сам или преко свог законског заступника или пуномоћника:

1. подноси и заступа захтев за покретање прекршајног поступка,
2. подноси доказе, ставља предлоге и истиче имовинско - правни захтев за накнаду штете или повраћај ствари,
3. изјављује жалбу на пресуду, односно решење донето поводом његовог захтева за покретање прекршајног поступка,
4. подноси доказе на основу којих суд може одредити окривљеном да у току прекршајног поступка не сме прилазити оштећеном, објектима или месту извршења прекршаја.

Процесна мера забране приступа из става 3. тачка 4) овог члана може трајати док трају разлози за њено изрицање, а најдуже до правоснажног окончања поступка.

Жалба на решење којим се изриче забрана приступа подноси се у року од 3 дана од дана достављана и не одлаже извршење решења.

Сва права оштећеног наведена у тачкама 1) до 3), осим права прописаног тачком 4), прописана су и чланом 116. став 3. Закона који је у примени.

5. Јавни тужилац као странка у поступку – члан 127. новог ЗОП-а

Јавни тужилац као странка у поступку:

1. предузима мере ради откривања, проналажења или прибављања потребних доказа за гоњење учинилаца прекршаја и успешно вођење прекршајног поступка пред судом,
2. подноси захтев за покретање прекршајног поступка, жалбу или ванредна правна средства против одлука суда,
3. предузима друге радње на које је овлашћен овим законом и посебним прописима.

Јавни тужилац је стварно надлежан да поступа у прекршајном поступку уколико је поднео захтев за покретање прекршајног поступка.

Ако је јавни тужилац први поднео захтев за покретање прекршајног поступка, поступак ће се водити по његовом захтеву, а наставити по захтеву оштећеног или другог органа надлежног за подношење захтева за покретање прекршајног поступка ако јавни тужилац одустане од захтева.

Ако одустане од захтева за покретање прекршајног поступка, јавни тужилац је дужан да у року од 8 дана од дана одустајања од захтева обавести оштећеног или друго лице овлашћено за покретање поступка да би наставили поступак.

Ако је оштећени или други овлашћени орган за покретање прекршајног поступка већ поднео захтев за покретање поступка, поступак ће се наставити по том захтеву.

Све напред изнето, а што се односи на јавног тужиоца као странку у поступку, је прописано и одредбама члана 117. Закона који је у примени, осим што је у тачки 2) став 2. овог члана наведено да јавни тужилац подноси жалбу или ванредна правна средства и против одлука надлежног органа управе, што је и разумљиво када се имају у виду одредбе тог Закона у глави XXXVI, којима је прописан прекршајни поступак који воде органи управе.

6. Други орган овлашћен за подношење захтева – члан 128. новог ЗОП-а

Када је за подношење захтева за покретање прекршајног поступка надлежан други орган он има сва права која има и јавни тужилац као странка у поступку, осим оних која припадају јавном тужиоцу, као државном органу, како је то прописано ставом 1. члан 128. новог Закона.

У члану 128. новог Закона је додат став 2. који прописује обавезу и надлежног органа из става 1. овог члана (осим јавног тужиоца) да писаним путем обавести оштећеног да ли је поднео захтев за покретање прекршајног поступка, што је новина у односу на Закон који је у примени.

Ако надлежни орган поднесе захтев за покретање прекршајног поступка за прекршај за који је прописана казна затвора, дужан је о томе да обавести надлежног јавног тужиоца који ће одлучити о преузимању гоњења (члан 128. став 3. новог ЗОП-а), што такође представља новину у односу на Закон који је у примени.

Надлежни јавни тужилац је дужан да о одлуци о преузимању гоњења писаним путем обавестити надлежни орган који је поднео захтев за покретање прекршајног поступка (члан 128. став 4. новог ЗОП-а).

7. Покретање прекршајног поступка – члан 167. Новог ЗОП-а

Шта је основ за покретање прекршајног поступка?

Прекршајни поступак се покреће решењем суда на основу:

1. захтева за покретање прекршајног поступка,
2. издатог прекршајног налога поводом кога је поднет захтев за судско одлучивање.

Прекршајни налог представља нов правни институт уведен новим Законом, како је већ поменуто, а који је нашао своју примену у законима већине суседних земаља (Црне Горе, Хрватске, Босне и Херцеговине,

Словеније), као и у већини европских земаља у којима је показао веома добре резултате у пракси.

Како ће институт прекршајног налога бити обрађен у оквиру посебне теме, у овом раду ће бити укратко обрађен обзиром да је немогуће говорити о захтеву за покретање прекршајног поступка и покретању прекршајног поступка, а не поменути прекршајни налог као основ за покретање прекршајног поступка.

Прекршајним налогом се поједностављује процесуирање блажих прекршаја, који налог би требало да буде ефикасно средство за санкционисање истих, уз значајно смањење трошкова за државне органе и његовом применом престаје могућност покретања, вођења и одлучивања у првостепеном прекршајном поступку од стране органа управе, а чиме се испуњава важан међународни стандард да се поступци у којима се изричу казнене санкције воде искључиво од стране непристрасног суда уз поштовање процесних права учесника у поступку у складу са међународним стандардима који се односе на вођење судских поступака.

Значи прекршајни налог се издаје када је за прекршај законом или другим прописом од прекршајних санкција предвиђена само новчана казна у фиксном износу и у том случају се не може поднети захтев за покретање прекршајног поступка (члан 168. новог ЗОП-а).

Члан 174. новог Закона регулише поступак по захтеву за одлучивање од стране суда и истим је прописано да лице против кога је издат прекршајни налог уколико не прихвата своју одговорност може надлежном суду да достави потписан прекршајни налог који представља захтев за судско одлучивање, који је суд у обавези да испита и донесе решење о покретању поступка.

За разлику од напред изнетог, чланом 160. Закона који је у примени прописује се да се прекршајни поступак покреће решењем суда или закључком органа управе, обзиром на дату могућност да у првом степену прекршајни поступак за поједине прекршаје воде органи управе, што је прописано чланом 285. поменутог Закона.

8. Садржина захтева – члан 181. новог ЗОП-а

Шта садржи захтев за покретање прекршајног поступка?

(обавезни и факултативни елементи)

Захтев за покретање прекршајног поступка се подноси у писаној форми и садржи:

1. назив и седиште подносиоца захтева, односно лично име и адресу лица које подноси захтев;
2. назив суда, коме се подноси захтев;
3. основне податке о физичком лицу, предузетнику и одговорном лицу против кога се захтев подноси: лично име, јединствени матични број грађана, занимање, место и адресу становања, место и адресу запослења и држављанства, односно назив и седиште правног лица, као и ПИБ и матични број, а за предузетника и назив и седиште радње, а за одговорно лице у правном лицу и функцију коју обавља у том правном лицу;
4. чињенични опис радње из које произилази правно обележје прекршаја, време и место извршења прекршаја и друге околности потребне да се прекршај што тачније одреди;
5. пропис о прекршају који треба применити;
6. предлог о доказима које треба извести, уз означавање личних имена и адреса сведока, списе које треба прочитати и предмете који служе као доказ;
7. податаке о томе да ли је покренут кривични поступак или поступак за привредни преступ за дело које обухвата обележја прекршаја која су предмет захтева;
8. потпис службеног лица, односно оштећеног као подносиоца захтева и печат овлашћеног органа који подноси захтев.

Осим напред изнетог, ако су доступни у захтеву ће се увек навести и подаци о лицу против кога се захтев подноси: место и датум рођења, број телефона, е -маил адреса, број телефона на радном месту, бројеви пословних рачуна правног лица и предузетника. Захтев такође може да

садржи и предлог за изрицање процесне мере забране приступа из члана 126. став 3. тачка 4) новог Закона².

Такође треба истаћи и то да кад захтев за покретање прекршајног поступка подноси физичко лице као оштећени, да захтев не мора садржати пропис о прекршају који треба применити ни јединствени матични број грађана лица против кога се захтев подноси, како то прописују одредбе члана 181. став 4. новог Закона.

Захтев за покретање прекршајног поступка против правног и одговорног лица у правном лицу и предузетника, поднет од стране физичког лица као оштећеног, треба да садржи назив и седиште правног лица, име, презиме и функцију одговорног лица у том правном лицу, односно име и презиме, назив и седиште радње предузетника (члан 181. став 5. новог ЗОП-а), што је новина у односу на Закон који је у примени.

Уколико је захтев поднет против одговорног лица у државном органу, органу територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе или других ималаца јавних овлашћења, од стране физичког лица као оштећеног, исти треба да садржи лично име окривљеног, назив и седиште органа и функцију, односно послове које лице у органу обавља (члан 181. став 6. новог ЗОП-а), што је прописано и ставом 3. члана 156. Закона који је у примени.

Напред је речено да се захтев за покретање прекршајног поступка подноси у писаној форми, међутим када је у питању физичко лице оно у својству оштећеног може поднети захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду и *усмено на записник*, што прописује став 7. члана 181. новог Закона.

Када се говори о садржини захтева треба рећи и то да је подносилац захтева дужан, да одмах по сазнању, а до правоснажног окончања поступка обавести прекршајни суд да се против окривљеног поводом истог догађаја води кривични поступак или поступак за привредни преступ, што је прописано ставом 8. члана 181. новог Закона, а што представља новину у односу на Закон који је у примени и који ту обавезу не прописује.

---

² Члан 126. став 3. тачка 4) новог ЗОП-а гласи: „Оштећени има право да сам или преко свог законског заступника или пуномоћника подноси доказе на основу којих суд може одредити окривљеном да у току прекршајног поступка не сме прилазити оштећеном, објектима или месту извршења прекршаја“.

Из напред изнетог може се запазити да су овде измењене поједине одредбе које се тичу садржине захтева за покретање прекршајног поступка у односу на Закон који је у примени, јер се за физичко лице као обавезан елемент тражи место и адреса запослења физичког лица, а за правно лице порески идентификациони и матични број.

Осим тога, да не би у казним поступцима било повређено правило *ne bis in idem*, које значи да нико не може да буде два пута кажњен за исто дело, односно да се за исто дело које обухвата обележје прекршаја не би судило и у прекршајном и у кривичном поступку, а што се односи и на поступке за привредни преступ, обавеза подносиоца захтева је да у захтев унесе и податак о томе да ли је покренут кривични поступак или поступак за привредни преступ за дело које обухвата обележје прекршаја која су предмет захтева, што је новина у тексту новог Закона у односу на Закон који је у примени.

Обавеза прекршајног је суда и да уколико сазна да се за дело које обухвата обележје прекршаја поступак не покреће, да спíše предмета уступи надлежном суду. Ова обавеза постоји у свакој фази вођења прекршајног поступка.

Прописани факултативни елементи захтева за покретање прекршајног поступка, који такође представљају новину, ће бити од помоћи прекршајном суду приликом вођења прекршајног поступка, а нарочито код достављања писмена, јер се достава показала као „најслабија карика“ у досадашњем поступку, када је у питању вођење прекршајног поступка и извршење правоснажних одлука.

9. Неуредан захтев – члан 182. новог ЗОП-а

Захтев за покретање прекршајног поступка подноси се у онолико примерака колико има окривљених и један примерак за суд.

Ако захтев не садржи све податке из члана 181. новог Закона, затражиће се од подносиоца захтева да га у одређеном року допуни (члан 182. став 2. новог Закона), што је такође прописано ставом 2. члана 157. Закона који је у примени, с тим што је Законом који је у примени прописано и да ће се од подносиоца захтева, затражити да достави остале примерке захтева, уколико исти није достављен у довољном броју примерака.

Рок за допуну захева не може бити дужи од 15 дана, а у случају да подносилац захтева не отклони недостатке у одређеном року, сматраће се да је одустао од захтева и тај захтев ће се решењем одбацити.

У овом делу је новина у новом Закону, то што није изричито прописано да ће се од подносиоца захтева затражити и да достави остале примерке захтева, уколико није достављен у довољном броју примерака.

Како из наведеног произилази да је обавеза подносиоца захтева да захтев за покретање прекршајног поступка поднесе у броју примерака у складу са наведеном одредбом новог Закона, то самим тим значи и да суд мора да тражи од подносица захтева и испуњење те законске обавезе, али да недостављање захтева у довољном броју примерака, за разлику од решења у Закону који је у примени, не представља основ за доношење решења о одбацивању захтева, како је то прописано за случај да не отклони недостатке у захтеву у року одређеном од стране суда у складу са напред наведеном одредбом новог Закона.

10. Испитивање услова за покретање поступка **– члан 183. новог ЗОП-а**

Обавеза надлежног суда је кад прими захтев за покретање прекршајног поступка, да испита да ли постоје услови за покретање прекршајног поступка и одлучи о даљем току поступка. Када захтев садржи податке о томе да је поводом истог догађаја покренут кривични поступак или поступак за привредни преступ, обавеза је прекршајног суда да списе предмета достави надлежном суду на даље поступање и о томе обавести подносиоца захтева, на који начин ће прекршајни суд поступити и када у току поступка сазна да се поводом истог догађаја води кривични поступак или поступак за привредни преступ, што је новина у односу на Закон који је у примени.

11. Одбацивање захтева – члан 184. новог ЗОП-а

Када ће се захтев за покретање прекршајног поступка одбацити?

Захтев за покретање прекршајног поступка ће се одбацити решењем, кад суд утврди да не постоје услови за покретање прекршајног поступка.

У ставу 2. члана 184. је наведено када не постоје услови за покретање прекршајног поступка:

1. кад радња описана у захтеву није прекршај,
2. кад суд није стварно надлежан за вођење прекршајног поступка,
3. кад постоје основи који искључују одговорност за прекршај окривљеног,
4. када је наступила застарелост за покретање прекршајног поступка,
5. кад је захтев поднео неовлашћени орган, односно неовлашћено лице,
6. кад постоје други законски разлози због којих се поступак не може покренути.

Решење о одбацивању захтева за покретање прекршајног поступка се доставља подносиоцу захтева, а оштећени ће се поучити да имовинско-правни захтев може остварити у парници и против тог решења подносилац захтева за покретање прекршајног поступка има право жалбе у року од 8 дана од дана достављања решења, што је прописано ставом 3. и 4. члана 184. новог Закона, као и ставом 3. и 4. члана 159. Закона који је у примени, с тим што Законом који је у примени није прописано од када се рачуна рок за жалбу од 8 дана.

У делу који се односи на одбацивање захтева, запажа се да Закон који је у примени у ставу 1, као и у тачки 2) става 2. члана 159. помиње и орган управе, што је и разумљиво, а из већ познатих разлога, давања тим Законом могућности вођења прекршајног поступка за поједине прекршаје у првом степену од стране органа управе, као и да у тачки 3) помиње и кривицу, а не само одговорност за прекршај окривљеног.

12. Решење о покретању прекршајног поступка

– члан 185. новог ЗОП-а

Прекршајни поступак се покреће решењем о покретању прекршајног поступка, које доноси суд, ако не одбаци захтев за покретање прекршајног поступка (став 1. члан 185. новог ЗОП-а). Решење о покретању прекршајног поступка садржи означавање лица против кога се покреће прекршајни поступак и правну квалификацију прекршаја (став 2. члан 185. новог ЗОП-а). У члану 160. Закона који је у примени се наводи да се прекршајни поступак покреће и закључком о покретању прекршајног поступка органа управе.

Ако је захтев поднесен против више лица или за више прекршаја у решењу се морају назначити сва лица и правна квалификација за све прекршаје. Решење о покретању прекршајног поступка се не доставља подносиоцу захтева ни окривљеном и против тог решења није дозвољена жалба.

Чланом 185. новог Закона је прописано и да се поступак води само у погледу оног прекршаја и против оног окривљеног на који се односи решење о покретању прекршајног поступка, осим у случају из члан 247. став 4. овог закона, а којим је прописано да ако након покретања прекршајног поступка правно лице против кога се води поступак престане да постоји, подносилац захтева за покретање прекршајног поступка може усмерити захтев против његовог правног следбеника. Наведено је унето у нови Закон, с обзиром да је велики број предмета завршаван тако што је поступак обустављан услед наступања застарелости или из других разлога, а због разних статусних промена правних лица, иако је било неспорно да је правно лице са „новим именом“ заправо правни следбеник правног лица против кога је поднет захтев за покретање прекршајног поступка. Као правни следбеник ново правно лице не може да преузима само имовинска и друга права, већ и обавезе правног лица чији је следбеник, тако да је ово ново законско решење логично и правично.

13. Захтев за покретање прекршајног поступка и проблематика покретања прекршајног поступка

Поступајући по жалбама на одлуке првостепених прекршајних судова у Вишем прекршајном суду и приликом прегледа и праћења рада тих судова, када је вршен увид у појединачне предмете, запажени су бројни недостаци и неправилности, како код поступања појединих судија, тако и у самим захтевима пре него што су узети у разматрање од стране судија.

Познато је да у прекршајним судовима у првостепеном поступку ради и један број судија са мало радног искуства, да су све судије преоптерећене високом нормом и да готово нема, као некад, лаког прекршајног предмета. Због тога, али и из других разлога, судије се често не упуштају дубље у испитивање да ли постоје услови за покретање прекршајног поступка.

Последица напред изнетог је прихватање захтева за покретање прекршајног поступка по инерцији онаквим каквим га је подносилац захтева определио, што у даљем поступку прекршајни поступак одуговлачи, долази до укидања првостепених одлука, а не ретко и застаревања.

Због свега тога, све даље изнето у овом раду, треба да представља помоћ свима који учествују у прекршајном поступку, а ради заштите јавног поретка од противправних радњи. Иако, противправне радње, када су у питању прекршаји, не спадају у оне најтеже, ипак и као такве представљају знатну опасност по друштво због своје масовности, обзиром да највећи број субјеката права чине управо прекршаје, јер су исти прописани готово свим законима, као и уредбама и одлукама скупштине аутономне покрајине, скупштине општине, скупштине града и скупштине града Београда. Функција коју обављају судије прекршајних судова је увек била значајна, а посебно данас када друштво пролази кроз транзицију која носи са собом велике промене, које прате и неприхватљива противправна понашања, против којих се друштво мора борити, између осталог и покретањем и вођењем прекршајног поступка за прописане прекршаје. Имајући у виду наведено, и циљ овог рада јесте да допринесе томе да у будуће не буде уочених неправилности или да их буде у мањем броју.

Као што је напред изнето, и новим Законом, а и Законом који је у примени, је прописано да се прекршајни поступак покреће решењем

прекршајног суда, а након подношења захтева за покретање прекршајног поступка од стране овлашћеног органа или оштећеног, који захтев је правни акт који производи одређене правне последице и без кога нема, нити може бити прекршајног поступка, као и да ће се прекршајни поступак обуставити ако се утврди да је вођен без захтева или овлашћени подносилац од њега одустане пре правоснажности одлуке. Осим тога захтевом за покретање прекршајног поступка се ограничава подручје деловања прекршајног суда, јер се одлука у прекршајном поступку односи само на лице које се захтевом терети и само на прекршај који је предмет поднетог захтева, осим у случају из члан 247. став 4. новог Закона, а којим је прописано да ако након покретања прекршајног поступка правно лице против кога се води поступак престане да постоји да подносилац захтева за покретање прекршајног поступка може усмерити захтев против његовог правног следбеника.

Захтев није исто што и његово подношење, јер подношење захтева представља радњу која је управљена на гоњење учиниоца. Анализом одредаба и новог Закона и Закона који је у примени, а које су напред изнете и које се односе на захтев за покретање прекршајног поступка, долази се до закључка да је захтев строго формалан правни акт, који мора да садржи одређене податке и да се без подношења таквог захтева не може ни приступити оцени да ли постоје услови за покретање прекршајног поступка.

Захтев за покретање прекршајног поступка је и поднесак и мора да буде пре свега разумљив. Неразумљив је првенствено онај захтев који није сачињен на једном од језика који су у службеној употреби у Републици или на подручју Републике на којима живе припадници националних мањина, као и онај захтев који се не може читати било из којих разлога, а у којим случајевима би захтев био неуредан и као такав га треба одмах вратити подносиоцу захтева да га учини разумљивим, односно уредним. У супротном се такав захтев за покретање прекршајног поступка одбацује као неуредан.

Посебне тешкоће у раду представљају захтеви сачињени на унапред одштампаним формуларима који нису сачињени у складу са одредбама Закона, због чега су некада ти захтеви непотпуни, а некада садрже и оно што није потребно, те оно што је непотребно се не прецртава, због чега се и не може закључити ни на кога се захтев односи, ни због

чега се исти подноси. То су наравно неуредни захтеви које треба враћати како би исти били исправљени и допуњени.

Захтев обавезно треба да буде сачињен у писаној форми, осим оног захтева који је поднет од стране физичког лица као оштећеног, а који може то учинити и усмено на записник код суда.

Законом је прописана садржина захтева за покретање прекршајног поступка, где су тачно набројани подаци које захтев треба да садржи, а ако захтев не садржи све што је прописано одредбама тог члана закона, затражиће се од подносица захтева да га у одређеном року допуни, а ако то не учини за последицу ће имати одбацивање захтева.

Ово подразумева да судије првостепених прекршајних судова морају увек затражити допуну захтева за покретање прекршајног поступка када захтев не садржи неки од података прописаних Законом. Без свих података које захтев мора да садржи судије прекршајних судова не могу одлучити о томе да ли има услова за покретање прекршајног поступка, а како у одређеним случајевима пресуда о оглашавању кривим може бити донета и без испитивања окривљеног, то би судијама било тешко да донесу такву пресуду незнајући околности под којима је прекршај извршен (јер то из захтева не произилази). Такође, било би немогуће и индивидуализирати казну, а донети и некакву другу одлуку за коју су неопходни бар основни подаци о прекршају и његовом извршиоцу.

Не ретко се захтеви подносе врло штуро и практично се прекршајном суду оставља да из прилога уз захтев извлачи садржину захтева у погледу, места, времена и начина ивршења прекршаја, што није у складу са Законом, нити се може рећи да је правилно. Посебно је ово неприхватљиво, ако из чињеничног описа из захтева за покретање прекршајног поступка не произилазе правна обележја прекршаја, односно изостане противправност радње која се окривљеном ставља на терет. Правна обележја прекршаја, односно противправност радње која се окривљеном ставља на терет се ни на који начин не може извучити из прилога који се достављају уз захтев. Ово подносилац мора да схватити као своју обавезу, коју ако не изврши, за последицу ће имати одбачај захтева. Дакле, захтев за покретање прекршајног поступка мора да садржи правно обележје прекршаја, за који се окривљени терети, јер се поступак може водити само за ту радњу, односно радње и ни за једну другу. Допуњавањем захтева из његових прилога од стране

суда, суд би преузео улогу подносиоца захтева. Осим тога на тај начин би било и повређено право на одбрану окривљеног, јер се њему од стране суда доставља само захтев, а не и његови прилози (пријава, записник о увиђају, фотодокументација и сл.). Има доста случајева где је од стране прекшајног суда окривљени оглашен кривим за прекршај за који се не терети захтевом, већ који произилази из његових прилога, а који показују да судије не поклањају довољно пажње садржини захтева, што поступак компликује, одуговлачи, а има и за последицу укидање првостепених одлука. То утиче и на оцењивање квалитета рада сваког судије, а и прекршајног суда.

Што се тиче достављања захтева за покретање прекршајног поступка у довољном броју примерака није познато да је у пракси било посебних проблема.

Законом није регулисано питање форме у којој судија прекршајног суда позива подносиоца захтева да га у одређеном року допуни, али у сваком случају тај позив мора представљати одлуку суда из које мора јасно да се види шта се од подносиоца захтева тражи, као и које су последице за непоступање по том позиву. Можда би ова одлука суда требало да се донесе у форми наредбе, против које нема права жалбе, што би било назначено у истој, јер странка са органом општи поднесцима, а орган са странком својим одлукама. Такође, допис којим се суд у пракси обраћа подносиоцу захтева нема обавезујућу снагу, што значи и да не може производити ни правне последице као одлука.

Ако се постави питање до када се може затражити од подносиоца захтева да захтев у одређеном року допуни, сматрамо да је то до доношења решења о покретању прекршајног поступка.

У вези са напред изнетим, треба напоменути само један случај када је после доношења решења о покретању прекршајног поступка овлашћеном подносиоцу захтева дато право да измени садржину захтева у погледу чињеничног описа прекршаја, а то је на претресу који се одређује само кад суд оцени да је то потребно ради правилног и потпуног утврђивања чињеничног стања, што је прописано чланом 239. и 243. новог Закона и чланом 207. и 211. Закона који је у примени.

Кад захтев за покретање прекршајног поступка садржи све што је потребно, дакле кад је разумљив, уредан и кад садржи све потребне податке, тек тада судија прекршајног суда приступа оцени да ли су ис-

пуњени услови за покретање прекршајног поступка, што нажалост није увек случај, због чега током поступка настају бројне последице и поступак се не заврши онако како би требало. Све то ствара доста проблема у раду и првостепеним судијама и судијама Вишег прекршајног суда, који поступају по жалбама изјављеним на одлуке прекршајних судова, а неретко доводи и до укидања првостепених одлука, застарелости и слично. У таквим случајевима судија прекршајног суда је пропустио да утврди постојање услова за покретање прекршајног поступка.

14. Када не постоје услови за покретање прекршајног поступка?

Услови за покретање прекршаног поступка не постоје:

1. Кад радња описана у захтеву није прекршај

Овде треба нагласити да је тежиште на описаној радњи у захтеву за покретање прекршајног поступка, а не на правној квалификацији, јер суд није везан за предлоге и оцену у погледу правне квалификације прекршаја, као ни на прилозима уз захтев којима се никако не може заменити опис радње у захтеву. Прекршај значи постоји кад из радње описане у захтеву произилазе сва битна обележја прекршаја одређена прописом о прекршајима.

На пример, захтев често гласи да је заустављен возач из разлога што је извршио претицање колоне возила, а притом се не наводи који је број тих возила и како су се та возила кретала, како би уопште могло да се оцени да ли је била у питању колона возила, с обзиром да је појам колоне дефинисан Законом о безбедности саобраћаја на путевима. Чест је случај и да је у чињеничном опису изостављено својство окривљеног за прекршај у питању, и ако тај прекршај може учинити само окривљени који има одређено својство (предузетник, одговорно лице у правном лицу и др.) У овом случају судија има две могућности: или да одмах одбаци захтев за покретање прекршаног поступка решењем или да евентуално затражи од подносиоца захтева да га у одређеном року допуни, а у смислу навођења правних обележја прекршаја, односно противправне радње у свему како је то Законом о прекршајима

и материјално-правним прописом одређено. Пракса показује да то судије готово никада не раде, већ донесу решење о покретању поступка, воде поступак који на крају по жалби на одлуку тог суда води укидању првостепене одлуке.

2. Кад суд није стварно надлежан за вођење прекршајног поступка

Првостепени суд је стварно надлежан за вођење првостепеног поступка када се ради о прекршају који законом није стављен у надлежност неком другом органу, док је новим Законом прописано да прекршајни поступак у првом степену воде прекршајни судови, а изузетно за прекршаје из области јавних набавки поступак води Републичка комисија за заштиту права у поступцима јавних набавки (члан 100.). У овом случају су могућа два решења, а једно је да судија одбаци захтев због непостојања услова за покретање прекршајног поступка, а друго је да се огласи ненадлежним и да без одлагања уступи предмет надлежном органу. Сматрамо да је друго решење исправније.

3. Кад постоје основи који искључују одговорност за прекршај

Основи који искључују одговорност за прекршај су неурачунљивост, осим оне до које је дошло под утицајем алкохола и других омамљујућих средстава, стварна заблуда, неотклоњива правна заблуда и неодољива сила. Закон који је у примени не познаје неотклоњиву правну заблуду, већ правну заблуду, која не искључује одговорност. Такође не познаје ни неодољиву силу, већ силу и претњу као основ који искључује одговорност за прекршај. Кад су у питању правно и одговорно лице основи искључења одговорности постоје кад нису испуњени услови члана 18, 27. и 30. новог Закона.

По неким а у основе који искључују одговорност за прекршај спадају и крајња нужда и нужна одбрана, што је тешко прихватљиво, јер у тим случајевима радње које су учињене у тим стањима, нису уопште прекршаји. Овде не постоје противправне радње и услед тога нема прекршаја, па самим тим ни одговорности. Овде се поставља интересантно питање, јер се захтев за покретање прекршајног поступка увек одбацује пре покретања поступка кад не постоје услови за покретање прекршајног поступка, а када је у питању услов о коме се управо говори, његово постојање се може утврђивати само у поступку, значи након његовог покретања.

4. Када је наступила застарелост за покретање прекршајног поступка

Застарелост покретања и вођења прекршајног поступка је прописана чланом 84. новог Закона, односно чланом 76. Закона који је у примени. Према Закону који је у примени прекршајни поступак се не може покренути ако протекне једна година од дана када је прекршај учињен, а према новом Закону прекршајни поступак се не може покренути нити водити ако протекне једна година од дана када је прекршај учињен. Покретање и вођење прекршајног поступка застарева у сваком случају кад протекне два пута онолико времена колико се по закону тражи за застарелост, како је то прописано чланом 84. става 7. новог Закона.

Застаревање прекршајног гоњења не тече за време за које се гоњење не може предузети по закону и застаревање се прекида сваком процесном радњом надлежног органа која се предузима ради гоњења учиниоца прекршаја, како је то прописано одребама члана 76. става 2. и 3. Закона који је у примени, док је чланом 84. става 2. и 3. новог Закона прописано да застаревање покретања и вођења прекршајног поступка, а не прекршајног гоњења, не тече за време за које се покретање и вођење поступка не може предузети по закону и да се застаревање прекида сваком процесном радњом надлежног суда која се предузима ради вођења прекршајног поступка, док је и једним и другим законом прописано да после сваког прекида застаревање почиње поново да тече.

И једним и другим законом је прописана могућност да се изузетно за прекршаје из области царинског, спољнотрговинског, девизног пословања, јавних прихода и финансија, промета роба и услуга, животне средине и ваздушног саобраћаја, а новим Законом су додати и прекршаји и области јавних набавки и спречавања корупције, посебним законом може прописати дужи рок застарелости гоњења, али не дужи од 5 година, како то прописује Закон који је у примени, односно дужи рок застарелости, како то прописује нови Закон.

Нови Закон, у ставу 8. члана 84. говори и о застарелости покретања и вођења поступка за издавање прекршајног налога и предвиђа да се одребе става 1. до 4. и става 7. овог члана примењују и на застарелост покретања и вођења поступка за издавање прекршајног налога.

5. Кад је захтев поднео неовлашћени орган, односно неовлашћено лице

Напред је било речи ко је овлашћен да подноси захтев за покретање прекршајног поступка и може се закључити да је једино јавни тужилац овлашћен да подноси захтев за све прекршаје из надлежности прекршајног суда. Физичко лице може да поднесе захтев само као оштећени, а што мора да произилази из описа прекршаја, што се односи и на правно лице када се појављује као подносилац захтева у својству оштећеног. Нека од личних права која су везана за физичко лице су: слобода кретања и настањивања, неповредивост стана, слобода вероисповести, право на законито суђење, право на заштиту здравља и тако даље, а када је у питању правно лице: право на фирму, на пословни углед и слично. Имовинска права имају увек за објекат ствар, људску радњу, лично добро или производ људског духа, чија се вредност може изразити у новцу. Она су у промету и могу се преносити правним пословима.

6. Кад постоје други законски разлози због којих се поступак не може покренути

И Законом који је у примени и новим Законом су одређени случајеви у којима се не може покренути прекршајни поступак.

Овде треба истаћи најпре одредбу члана 8. Закона који је у примени, којом је прописано да нико не може бити кажњен у прекршајном поступку два или више пута за исту прекршајну радњу и члана 8. новог Закона, којом је прописано да се никоме не може поново судити и да му не може поново бити изречена прекршајна санкција за прекршај о коме је правоснажно одлучено у складу са законом.

Прекршајни поступак се неће водити нити изрицати прекршајна санкција ни по поднетом захтеву за покретање прекршајног поступка против лица која уживају дипломатски имунитет, о чему говоре одредбе члана 9. Закона у примени и члана 9. новог Закона. Мишљење је да није нужно позивати се на имунитет, тако да судија ако посумња да се ради о таквом лицу треба пре покретања поступка да утврди ту чињеницу.

Поступак се не може покренути ни обзиром на узраст лица против кога је захтев поднет, јер се према малолетнику који није навршио 14 година (дете) не може водити прекршајни поступак (члан 63. става 1. Закона који је у примени и члан 71. става 1. новог Закона).

Није сувишно овде нагласити, да би био испуњен услов да се поступак не може покренути кад постоје други законски разлози, да је потребно да то увек буде разлог прописан у закону.

Вођење прекршајног поступка проузрукује одређене правне последице по окривљеног, што произилази из чињенице да се у неким законима као услов за стицање одређених права тражи да се против лица које то право тражи, не води прекршајни поступак за одређене прекршаје (Закон о оружју и муницији, Закон о кретању и боравку странаца), а да се и не говори о изгубљеном времену, непријатностима, трошковима одбране и свему другом чему је окривљени изложен. Наравно, овде се мисли на окривљеног против кога је прекршајни поступак неосновано покренут. Све напред изнето указује на то да судије морају много више да воде рачуна и са много више пажње приступе оцењивању да ли постоје услови за покретање прекршајног поступка и да решење о покретању прекршајног поступка донесу тек када су испуњени сви услови, што је једини начин да се избегне или да се сведу на најмању меру последице неоснованих или погрешних „оптужења“.

У овом раду свакако да нису наведени сви недостаци и неправилности уочени у досадашњој пракси, а који се односе на захтев за покретање прекршајног поступка.

Ипак се очекује да ће наведена запажања и анализе допринети лакшем и ефикаснијем раду судија прекршајних судова, чему ће сигурно допринети и очекивана дискусија поводом овог рада.

Циљ свега наведеног је да се створе услови за успешну и правилну примену новог Закона о прекршајима.

Слободан Маринковић,
в.ф. председника Прекршајног суда у Ужицу

ОДРЕДБЕ О ДОСТАВЉАЊУ У НОВОМ ЗАКОНУ О ПРЕКРШАЈИМА

1. Достављање писмена

Велики је број измена које доноси нови Закон о прекршајима („Службени гласник Републике Србије“ број 65/13, од 25. јула 2013. године), а нарочито су важне оне везане за достављање писмена. Одредбе о достављању прописане су од члана 156. до члана 165. новог Закона о прекршајима и њима се уређује начин, време и место достављања, лично достављање, достављање одсутном лицу, потврда о достављању и истицање писмена на огласну таблу.

Унапређење постојећих законских решења у погледу достављања писмена и обезбеђивање присуства окривљеног и других учесника у поступку један је од основних разлога због чега се приступило изради новог Закона о прекршајима. До сада се проблематика доставе огледала првенствено око доставе физичким лицима, посебно доставе позива ради саслушања окривљеног и доставе одлука. Поред тога што је достављање било детаљно регулисано и досадашњим Законом, у пракси прекршајних судова је изазивало значајне и бројне тешкоће. Наиме, напор суда се састојао у томе да се дође до учесника у поступку, нарочито до окривљеног, коме је најчешће циљ да се не појављује док поступак не застари, па је тако неуспешна достава писмена имала за последицу одуговлачење и дуготрајност прекршајног поступка, вишеструко понављање доставе, а за то време трошкови правосуђа су енормно расли. Судови су оптерећивали и друге надлежне органе, нарочито полицију, око утврђивања адреса, достављања писмена окривљенима и довођења окривљених пред суд.

У циљу побољшања стања око доставе у новом Закону о прекршајима понуђен је низ нових решења и поједностављена је достава, колико год је било могуће, имајући у виду да уредна достава омогућава судији да оствари суђење у разумном року, да се онемогући злоупотреба процесних овлашћења која је евидентна баш код доставе, а добро организовани систем доставе од непосредног је утицаја на остваривање начела економичности у прекршајном поступку које се не може игнорисати.

Нарочито је важна уредна достава позива окривљеном, зато што му се тако даје право на одбрану, односно могућност да се изјасни о чињеницама и доказима који га терете и да изнесе све чињенице и доказе који му иду у корист, јер у прекршајном поступку окривљени мора већ на првом саслушању бити обавештен о основама оптужбе, посебно имајући у виду да ће суд по новом ЗОП-у изводити доказе на предлог странака, које су дужне и да прибаве доказе чије извођење предложи. С друге стране, уредна достава позива окривљеном и подносиоцу захтева, који не дођу на саслушање и не оправдају изостанак, даје могућност суду да донесе одлуку без саслушања окривљеног (члан 93.ст.3.) и службеног лица овлашћеног органа који је поднео захтев за покретање прекршајног поступка (члан 216.ст.2.), односно без њиховог учешћа у поступку, што ће судови знатно више користити примењујући одредбе новог Закона о прекршајима, где се доказивање уводи као основно начело прекршајног поступка (члан 89.), уместо начела утврђивања истине по досадашњем Закону.

Писмена се достављају само заинтересованим субјектима у прекршајном поступку, а достављање је изразито важно, јер од момента достављања почињу да теку рокови за предузимање процесних радњи.

2. Време достављања

Закон о прекршајима прецизира време доставе, па се тако у члану 156. став 3. прописује да се достављање врши сваког дана у радно време, на радном месту, односно у пословној просторији, или у стану од 7 до 22 сата, или у суду када се лице коме се достављање треба извршити тамо затекне, или у време када га је суд због достављања позвао. Предвиђено је да се достављање може извршити и у друго време и

на другом месту на основу посебне одлуке суда коју је достављач, на захтев лица коме се достављање врши, дужан да покаже.

Када суд одреди да се достава врши на било ком другом месту и у било које друго време од законом предвиђених, судија доноси посебно решење, које не мора бити нарочито образложено, да се достављање на такав начин изврши. У том случају се лицу коме се достава обавља, поред писмена доставља и примерак тог решења, ако то лице захтева.

Наведено временско ограничење, које одређује достављање од 7 до 22 сата, у стану или у радно време на радном месту, не односи се на:

а) Достављање по пристанку лица коме достављање треба да се изврши

Околност да је то лице пристало примити писмено изван времена и места у коме се достава по правилу треба обавити се сматра одступањем од прописаног правила и у том случају се не доноси посебна одлука суда.

б) Достављање путем поште

Судска писмена се уручују примаоцима у дане када је организована достава у јединицама поштанске мреже и у радно време тих пошта. Пошта је овлашћена и дужна доставу обавити по правилима о поштанској достави и ако доставу обави изван времена прописаног законом, у том случају се не доноси посебна одлука суда о достави изван законом прописаног редовног времена.

в) Достављање на основу посебне одлуке суда

Како би се спречиле могуће злоупотребе, остављена је могућност суду да, у случају када се достава не може обавити на други начин, одреди да се достава може обавити и у неко друго време и на неком другом месту, а и у случају када суд оцени да се достава може обавити само на тај посебан начин.

3. Место достављања

Место достављања је место на коме треба обавити стварну предају писмена лицу коме се достављање треба извршити и место уручења судских писмена дефинисано је адресом примаоца. Свака судска достава се обавља на адреси пребивалишта, боравишта или седишта лица коме се достављање врши. О месту достављања одлучује суд у границама законских овлашћења.

Место доставе за физичка лица је адреса наведена у захтеву за покретање прекршајног поступка, односно може бити у стану, на адресу на којој је лице пријављено или коју је саопштило надлежном органу приликом откривања прекршаја или на радном месту. Место достављања може бити и адреса коју је суд утврдио на основу евиденције достављене од полицијске управе о пребивалишту и боравишту грађана, а и било које друго место, ако лице коме се достављање треба извршити на то пристане. Место достављања писмена може бити у суду ако се тамо затекне лице коме је писмено упућено или лице које може уместо њега преузети писмено, као и било које друго место у складу са одлуком суда. Ако окривљени има браниоца, а оштећени законског заступника или пуномоћника, место достављања је адреса браниоца, односно законског заступника или пуномоћника.

Место достављања писмена војним лицима, припадницима полиције и страже у заводима за извршење кривичних санкција и запосленима у сувоземном, речном, поморском и ваздушном саобраћају је њихова команда. Лицима лишеним слободе место достављања је установа у којој су смештена, преко њихове управе. Лицима која уживају право имунитета у Републици Србији, достављање се врши преко органа надлежног за иностране послове. Место достављања може бити и огласна табла, а и интернет страница суда.

Државним органима место достављања писмена је писарница у седишту државног органа, а правним лицима је адреса наведена у захтеву за покретање прекршајног поступка. Ако достава на адресу наведену у захтеву за покретање прекршајног поступка не успе, достава ће се обавити на адресу седишта правног лица уписану у Агенцији за привредне регистре, дакле на адресу која је регистрована као седиште тог правног лица, уколико се разликује од адресе наведене у захтеву за

покретање прекршајног поступка. Ако достава не успе, јер се на адреси где се достављање има извршити нико не затекне, достављање се обавља на начин прописан чланом 160. Закона о прекршајима, стављањем писмена на огласну таблу и интернет страницу суда, ако за то постоје технички услови, по протеку рока из обавештења које је остављено на адреси правног лица где се достављање имало извршити.

Сматра се да је достављање правном лицу уредно извршено по истеку рока од осам дана од дана истицања присмена на огласној табли и интернет страници суда. За разлику од досадашње праксе, суд достављање писмена покушава највише три пута, с тим да се трећи пут достављање врши преко огласне табле суда. То не значи да већ и други покушај доставе не може бити преко огласне табле. Наиме, ако је адреса регистрована као седиште правног лица у Агенцији за привредне регистре иста као адреса у захтеву за покретање прекршајног поступка, достава се неће понављати већ ће се одмах, по истеку рока из обавештења, приступити достављању путем огласне табле суда.

Место достављања писмена предузетницима је адреса наведена у захтеву за покретање прекршајног поступка, на радном месту односно у пословној просторији или у стану, на адреси на којој је лице пријављено или коју је саопштило надлежном органу приликом откривања прекршаја. Тако се достављање присмена предузетнику најпре треба извршити на адресу наведену у захтеву, а ако достава на ту адресу не успе, достава ће се обавити на адресу уписану у регистру Агенције за привредне регистре, односно на адресу седишта предузетника где обавља регистровану делатност, ако се она разликује од адресе наведене у захтеву. Ако се на адреси где се достављање предузетнику има извршити нико не затекне, писмено ће се истаћи на огласној табли суда и достављање се сматра извршеним по истеку рока од осам дана од дана истицања писмена на огласној табли суда.

4. Начин достављања

Писмена се достављају преко поште, друге службе овлашћене за доставу, службеног лица суда или другог органа и непосредно у суду.

Достављање може да се врши и електронским путем, у складу са посебним прописима, ако за то постоје услови.

У члану 156. став 1. и 2. Закона о прекршајима утврђено је да се достава поред поште и овлашћених достављача може вршити и преко друге службе овлашћене за доставу, као и да се достава може вршити електронским путем, ако за то постоје технички услови.

Достављање електронским путем сматра се извршеним под условом да је могуће обезбедити повратни податак да је лице примило писмено. Потврда о пријему писмена достављеног електронским путем представља одштампани електронски запис о дану и часу када је уређај за електронски пренос података забележио да је писмено уручено примаоцу, назив пошиљаоца и примаоца и назив писмена. Могућност да се достављање под одређеним условима може вршити и електронским путем, предвиђена је како би се уз примену нових технологија достава учинила још ефикаснијом, а све у функцији бржег и економичнијег вођења прекршајног поступка.

Физичким лицима достављање писмена се врши на начин што се писмено предаје непосредно или посредно, лицу коме је упућено, на адресу назначену у захтеву за покретање прекршајног поступка, односно на адресу пребивалишта или боравишта уписану код органа надлежног за вођење евиденције о личним картама или на адресу коју је то лице саопштило надлежном органу приликом откривања прекршаја. Имаоцу радње или другом предузетнику, који у виду регистрованог занимања обавља одређену делатност, достављање ће се вршити као физичком лицу. Начин достављања писмена војним лицима, припадницима полиције и другим лицима прописан је чланом 163. Закона о прекршајима.

Правним лицима достављање се врши предајом писмена лицу овлашћеном за примање писмена, а ако то није могуће, писмено ће се предати било ком запосленом који се затекне у пословној просторији примаоца и тада се сматра да је достављање извршено. Према томе, достављач у просторијама правног лица може да изврши доставу било ком запосленом. Државном органу писмена се достављају предајом у писарници.

Уредно достављање писмена може се извршити на различите начине:

- Лично достављање - врши се непосредно лицу коме је писмено намењено;
- Посредно достављање - достављање на адресу стана - ако се лице коме се писмено мора лично доставити не затекне у стану где се достављање има извршити, достављање ће се извршити примаоцу посредно, преко другог пунолетног лица које се у стану затекне;
- Достављање на радном месту – врши се непосредно лицу коме је писмено намењено или посредно, тако што се предаје било ком лицу запосленом код истог послодавца;
- Достављање истицањем писмена на огласну таблу суда – врши се одсутном лицу, који не поступи по упозорењу из остављеног обавештења на адреси стана и лицу које је у току поступка променило своју адресу стана, а о томе није обавестило суд. Достављање писмена на интернет страници суда врши се ако за то постоје технички услови;
- Достављање одлука окривљеном који има браниоца – врши се достављањем само браниоцу. На исти начин се врши достављање одлука оштећеном који има законског заступника или пуномоћника;
- Достављање војним лицима и припадницима полиције – врши се преко њихове команде или непосредног старешине;
- Достављање писмена државним органима, правним лицима и предузетницима – врши се предајом писмена лицу овлашћеном за примање писмена или било ком запосленом који се затекне у пословној просторији примаоца;
- Достављање малолетнику – врши се преко родитеља, односно законског заступника, по општим одредбама о достављању у овом закону, уз једно ограничење, да се малолетнику не могу достављати писмена истицањем на огласну таблу суда (члан 293.);
- Достављање у суду - врши се лицу које се затекне у суду или га због достављања суд позове, а позиве суд може и усмено саопштити лицу и такав позив забележити у записнику, чиме је достава извршена;

- Достављање преко странке – сведоку се позив доставља преко странке која је приликом саслушања предложила његово сведочење (члан 209.ст.2.).

5. Достављање преко поште

Достављање преко поште је само један од начина достављања предвиђен чланом 156. став 1. Закона о прекршајима, али и најчешћи начин достављања писмена који користе прекршајни судови. Досадашња пракса је показала да достава преко поште није ефикасна, због чега је и створена могућност да се успостави конкуренција, те да судови под повољнијим условима ангажују друге службе овлашћене за доставу. Без обзира на ову измену, министарство надлежно за послове правосуђа би требало да ревидира свој уговорни однос са Поштом како би се дефинисало време и место уручења судских писмена и поступање поштар при њиховом уручењу, у складу са одредбама о достављању прописаним у новом Закону о прекршајима. Проблеми који постоје код достављања писмена преко поште неће бити решени ни прописаним новинама у Закону о прекршајима, уколико се те одредбе не примењују када се достављање врши преко поште.

Досадашњи поступак код уручења судских писама преко поште је вршен у два покушаја, а ако и после другог покушаја судско писмо није могло бити уручено, поштар је остављао извештај о приспећу пошиљке, са обавештењем да прималац може преузети судско писмо у пошти, у року од 5 радних дана на ужем доставном подручју, односно у року од 10 дана на ширем доставном подручју. Након протекта тог рока судска писмена су се враћала суду неуручена, са знаком „остављен извештај, није подигао у пошти“. У таквим случајевима неуспеле доставе, који су у пракси најчешћи код достављања писмена преко поште, суд мора да врши понављање доставе, што доводи до енормних трошкова, одуговлачења поступка, а неретко и застаре.

Међутим, да би се тај највећи проблем решио, Закон о прекршајима, у члану 160. предвиђа достављање одсутном лицу, тако што ће се, ако се на адреси где се достављање има извршити нико не затекне, оставити у поштанском сандучету или прибити на врата обавештење да лице

коме је писмено упућено треба да га преузме у суду, у року од 15 дана од дана покушаног достављања.

У ситуацији ако се неуредна достава преко поште настави, суду и председнику суда стоји на располагању да доставу организују на други начин предвиђен законом, а нарочито да организују доставу писмена странкама преко судских достављача који ће се ангажовати у складу са Законом о раду, заснивањем радног односа или радом ван радног односа (нпр: закључивањем уговора са лицем које је члан омладинске или студентске задруге) и достављачи ће поступати по налогу суда и тако ће се одмах у пракси примењивати одредбе о достављању у новом Закону о прекршајима.

6. Лично достављање

Лично достављање се врши непосредно лицу коме је писмено намењено. Врши се директном предајом писмена и том приликом лице потписује повратницу, која је доказ да је уручење извршено, да је лице примило писмено, а у повратницу се уписује датум кад је уручење извршено.

Судско писмено се, по правилу, уручује лично примаоцу, законском заступнику или овлашћеном лицу (пуномоћнику). Чланом 157. Закона о прекршајима је прописано да се позив ради саслушања окривљеног, односно давања писане одбране или за саслушање сведока, као и све одлуке од чијег достављања тече рок за жалбу достављају лично, осим када је овим законом другачије прописано. Лично се достављају и одлуке оштећеном, за које од дана достављања тече рок за жалбу.

Физичка лица су најбројнија категорија лица којима се врши достављање у прекршајним поступцима. Закон о прекршајима у члану 158. став 1. прописује да се писмено за које је одређено да се лично доставља, предаје непосредно лицу коме је упућено на адресу на којој је пријављено или коју је саопштило надлежном органу приликом откривања прекршаја. Наиме, на тај начин је утврђено правило да се лична достава врши на једну од тих адреса, односно поред адресе на којој је лице пријављено, лична достава се може вршити и на адресу коју је лице саопштило надлежном органу приликом откривања прекршаја, што је допуна у односу на раније законе, с обзиром да се у пракси ре-

лативно често јавља ситуација да стварна адреса лица буде различита од његове регистроване адресе, што је стварало тешкоће у спровођењу доставе.

Правило је да се писмено, за које је одређено да се лично доставља, предаје непосредно лицу на адресу на којој је пријављено, јер се полази од становишта да свако физичко лице, сходно прописима о пребивалишту и боравишту грађана, мора уредно пријавити своје кретање у земљи и тако омогућити вођење поступка у коме учествује као странка. У случају неуспеле доставе на адресу на којој је пријављено лице коме се достављање има извршити или на адресу коју је саопштило надлежном органу приликом откривања прекршаја или приликом поновљене доставе на месту где се одсутно лице налази или привремено борави, достављање се сматра извршеним истицањем писмена на огласној табли суда.

7. Достављање на адресу стана

Писмено за које је одређено да се лично доставља, предаје се непосредно лицу коме је упућено на адресу стана. Поред личног достављања, пуноважно је и посредно достављање. Посредно достављање се врши примаоцу преко другог лица, тако што ће достављач писмено предати неком од пунолетних чланова домаћинства или лицу које се затекне у стану, што је прописано чланом 158. став 2. и 4. Закона о прекршајима. Ако се у стану у тренутку достављања судског писмена са ознаком „Лична достава“ не затекне лице коме се писмено има доставити, достављач ће писмено предати пунолетном члану домаћинства, за које постоји обавеза предаје писмена лицу коме је достављање требало да се изврши, уз констатацију на повратинци „писмо уручено сину, мајци и сл.“. Пунолетни члан домаћинства је дужан да писмено прими и тиме се сматра да је достављање извршено.

Ако прималац или пунолетни члан његовог домаћинства без објашњења и законског разлога одбије да прими судско писмено, достављач ће уз претходно одвајање повратнице, писмено оставити у стану или прибити на врата примаоца и тиме се сматра да је достављање извршено. Достављач ће тада на повратници забележити да је пријем одбијен, ко је одбио пријем, као и датум и време када је пријем одбијен.

Ако се лице коме се писмено мора лично доставити и пунолетни члан његовог домаћинства не затекну у стану, писмено ће се предати другом пунолетном лицу које се затекло у стану (комшија, кућна помоћница и сл.), али је потребно да то лице пристане да прими писмено, и у том случају достављање се сматра уредно обављеним.

Термин „стан“ који се користи у Закону као место где се достављање има извршити треба схватити у ширем смислу, не само као стан у власништву лица коме се достављање треба извршити, већ као свако место у коме то лице станује, независно да ли је стан или кућа у којој станује у његовом власништву или је подстанар, а стан може бити и породична кућа у којој живи као члан породичног домаћинства.

8. Достављање на радном месту

Достава писмена за које је у овом Закону одређено да се лично доставља, може се обавити непосредно лицу коме је упућено, поред стана и на његовом радном месту и тиме је извршена лична достава. Ако се то лице ту не затекне, пуноважно достављање ће се извршити и посредно предајом писмена лицу које на истом месту ради, односно предајом писмена лицу овлашћеном за пријем поште или било ком другом лицу које је запослено код истог послодавца, на истом месту. То лице је дужно да прими писмено и тиме се сматра да је достављање извршено. Достављач ће судско писмено уручити особи која ради на истом месту са примаоцем, уз обавезну констатацију *“уручено колеги Марку Марковићу и сл.”*. Ако лице коме писмено треба доставити на радном месту или лице које ради на истом месту са примаоцем, без објашњења и законских разлога одбије да прими писмено, достављач ће оставити писмено на радном месту, а забележиће дан, сат и разлог одбијања пријема и тиме се сматра да је достављање извршено.

9. Достављање одсутном лицу и истицање писмена на огласну таблу

Најчешћи разлог неуспелог достављања до сада је био тај што се у стану или пословној просторији не затекне лице коме се достављање има извршити, а ни друга лица која су дужна да приме писмено за примаоца, па је поштар остављао извештај о приспећу пошиљке и по протеку рока из извештаја судско писмено се враћало суду са назнаком „није тражио“. Суд је у таквим ситуацијама морао вишеструко да понавља доставу, а неретко и да ангажује полицију да врши доставу. Новина у Закону о прекршајима је остављање обавештења одсутном лицу и истицање писмена на огласну таблу суда у случајевима предвиђеним чланом 160. Закона о прекршајима, који прописује пуноважно достављање одсутном лицу.

Ако се на адреси где се достављање има извршити нико не затекне, достављач ће оставити у поштанском сандучету или прибити на врата обавештење да лице коме је писмено упућено треба да га преузме у суду у року од 15 дана од дана покушаног достављања. По протеку рока од 15 дана из обавештења, писмено ће се истаћи на огласној табли и интернет страници суда, ако за то постоје технички услови. Достављање се сматра извршеним по истеку рока од осам дана од дана истицања писмена на огласној табли и интернет страници суда. То значи да лице коме је остављено обавештење да дође у суд ради преузимања писмена, има могућност да то учини у назначеном року из обавештења, плус рок од осам дана колико је писмено истакнуто на огласној табли суда.

Обавештење које се оставља лицу коме се достављање има извршити се сачињава у два примерка, један се оставља у поштанском сандучету или прибија на врата на адреси где се достављање има извршити, а други се са писменом враћа у суд. Обавештење садржи: име и презиме лица коме је покушано достављање, својство у поступку, датум и час када је покушано достављање, адресу на којој је покушано достављање, назнаку да писмено треба да преузме у суду и у ком року уз упозорење да ће у случају не преузимања копија писмена бити истакнута на огласној табли и на интернет страници суда, као и да ће се у том случају по протеку рока од осам дана сматрати да је достављање извршено.

Остало је старо правило да ће суд да одреди да се сва даља достављања у прекршајном поступку врше истицањем на огласну таблу суда ако окривљени или његов законски заступник и оштећени, по сазнању за поступак промене адресу, а о томе не извести суд. У овој ситуацији суд одређује будућа истицања на огласној табли и интернет страници суда у виду решења (члан 165.). Новина је истицање писмена на огласну таблу суда у случају неуспелог достављања, ако се на адреси где се достављање има извршити нико не затекне. У тој ситуацији је службено лице суда то које писмено истиче на огласну таблу, и то након протекла рока из остављеног обавештења. То значи да је достављач дужан да истог дана када остави обавештење, писмено са копијом обавештења достави у писарницу суда, овлашћеном лицу, који ће пратити рокове из обавештења и истаћи писмено на огласну таблу, након чега ће писмено, са копијом обавештења и доказом о истицању писмена на огласну таблу, по протеклу рока, одмах доставити судији.

Ако достављач утврди да је лице коме се писмено има доставити тренутно одсутно или да привремено борави на другој адреси и да му се због тога, ни посредно, не може писмено на време предати, писмено ће се вратити суду уз назначење где се одсутни налази и када и где ће му се моћи извршити достављање писмена. Достављач је дужан да на повратници, уз констатацију отпутовао или одсељен и сл., означити тачан извор такве информације, али и време или другу адресу где ће се извршити ново достављање (нпр: *„по изјави оца одселио и живи у Змај Јовиној улици“* или *„по изјави колеге на одмору 15 дана“*). У таквим случајевима суд ће поновити достављање, а ако се и при поновљеном покушају писмено не може доставити у време и у месту утврђеном приликом првог покушаја достављања, писмено ће се одмах истаћи на огласној табли и интернет страници суда, ако за то постоје технички услови. То значи, да се лицу коме је покушано поновљено достављање не оставља обавештење и нови рок у коме писмено треба да преузме у суду, већ се достављање сматра извршеним по истеку рока од осам дана од дана истицања писмена на огласној табли и интернет страници суда. У овој ситуацији, суд одређује судском достављачу понављање доставе и у случају неуспелог поновљеног покушаја, писмено се одмах враћа судији који, иако то није изричито прописано, одређује истицање писмена на огласну таблу, јер у супротном судија о свим тим дешавањима око поновљене доставе не би имао никаква сазнања и не би дужи временски период био у току са исходом радње достављања

у поступку. Могућност да се неуспела достава понови на другу адресу примењиваће се само ако је у питању прва достава у поступку, којом лице сазнаје за поступак, због чега се на њега не односи обавеза да о промени адресе обавести суд.

10. Достављање браниоцу, заступнику и пуномоћнику

Судско писмено адресовано на адвоката, односно адвокатску канцеларију, доставља се лично адвокату или запосленом у адвокатској канцеларији. Ако странка има законског заступника или пуномоћника достављање се врши законском заступнику или пуномоћнику. Ако странка има више законских заступника или пуномоћника, довољно је да се достављање изврши једном од њих.

Достављање одлука окривљеном који има браниоца, од чијег достављања тече рок за жалбу, достављање пресуда и решења, врши се достављањем само браниоцу, а ако их има више, само једном од њих. До сада су одлуке достављане и окривљеним и браниоцу. Новим Законом о прекршајима прописано је достављање одлука само браниоцу и тиме се достављање окривљеном сматра извршеним. Одлуке ће се доставити окривљеном једино уколико бранилац у року за жалбу обавести суд да му је окривљени опозвао пуномоћје. То је значајна новина у Закону о прекршајима којом се избегава одуговлачење поступка и злоупотреба права странака у поступку.

11. Достављање писмена војним лицима, припадницима полиције и другим лицима

Војним лицима, припадницима полиције и страже у заводима за извршење кривичних санкција, запосленима у сувоземном, речном, поморском и ваздушном саобраћају, ако је на адреси назначена њихова команда, достављање позива и осталих писмена се врши преко команде, непосредног старешине или руководиоца, односно судска писмена се достављају лицима овлашћеним за пријем поштанских пошиљака. Лицима лишеним слободе достављање се врши преко овлашћеног лица управе установе у којој су смештена. Лицима која уживају право

имунитета у Републици Србији, ако међународни уговори шта друго не одређују, достављање се врши преко органа надлежног за иностране послове.

12. Достављање писмена државним органима, правним лицима и предузетницима

Државном органу се сва писмена достављају предајом у просторији за пријем писмена или писарници. Дан достављања је дан предаје писарници.

Судско писмено адресовано на правно лице и предузетнике доставља се лицу овлашћеном за пријем писмена, а ако то није могуће, писмено ће се уручити било ком запосленом који се затекне у канцеларији, односно у пословној просторији примаоца и тиме се сматра да је достављање извршено. Ако се одбије пријем писмена, достављач ће забележити на повратници да је пријем одбијен, ко је одбио пријем, дан и сат када је пријем одбијен, а писмено ће оставити у пословној просторији примаоца и тиме се сматра да је достављање извршено. На исти начин се уручују судска писмена када се у адреси примаоца налазе истовремено правно и физичко лице. Ако се на адреси правног лица нико не затекне, достављач ће оставити обавештење да се писмено преузме у суду, а након истека рока из обавештења писмено се истиче на огласну таблу суда и по истеку рока од осам дана, сматра се да је достављање извршено.

Ако достављање предузетнику није могуће извршити у његовој пословној просторији, достављање ће се извршити на његову адресу станa, ако је позната, на начин прописан чланом 158, а ако је предузетник одсутан, достављање ће се извршити на начин прописан чланом 160, истицањем писмена на огласну таблу суда, након остављеног обавештења о преузимању писмена.

Судска писмена адресована на правно лице и државне органе, који поседују поштански преградак, уручују се путем поштанског преградка, а писмена се уручују овлашћеном лицу за пријем поштанских пошиљка само када је пуномоћјем посебно назначено да правно лице или државни орган не жели уручење судских писмена путем поштанског преградка и тада ће се писмено уручити правном лицу или државном органу на означеној адреси.

13. Потврда о достављању

Достављач који врши доставу дужан је да о достави сачини посебну исправу, доставницу или повратницу, као потврду о извршеном достављању, која је јавна исправа и служи као доказ о уредно извршеном уручењу судског писмена. Потврду о извршеном достављању потписује прималац, односно лице коме је судско писмено уручено и достављач који је судско писмено уручио. Прималац поред потписа на доставници или повратници сам пише датум пријема, словима и бројевима. Сви подаци у потврди о извршеном достављању морају бити читко попуњени. Корисно је да потврду о достављању потписује прималац и достављач пуним именом и презименом, јер се у пракси дешавало да уместо потписа на доставници буде нечитак потпис па се оспоравало да то није прималац потписао. Биле су могуће злоупотребе са обе стране, са стране примаоца да тврди да није његов потпис на доставници и да није примио писмено, а са стране достављача да сам потпише доставницу уместо примаоца и да не уручи писмено. Знатно је мања опасност од могућих злоупотреба да поред потписа прималац и достављач напишу своје пуно име и презиме, па је лакше доказивати у случају сумње да ли су аутентични потписи. Ако је прималац неписмен или се не може потписати, достављач на повратници, по правилу, штампаним словима, исписује име и презиме примаоца, затим дан и месец пријема и разлог због чега прималац није ставио потпис и то оверава својим потписом. Када се судско писмено уручује правном лицу или државном органу, прималац, односно лице које је примило судско писмено, може уз потпис на повратници ставити и печат правног лица или државног органа. У случајевима када прималац или лице коме је уручено судско писмено, није у могућности да пријем потврди и печатом, достава се сматра уредна и ако је само потписана. Ако прималац одбије да потпише доставницу или повратницу или одбије да испише датум пријема, достављач ће судско писмено уручити, а на потврди о достављању ће забележити да је прималац одбио да је потпише и сам ће исписати словима и бројевима дан и месец уручења и ставити свој потпис, чиме се сматра да је достављање извршено.

Потврда о пријему писмена достављеног електронским путем представља одштампани електронски запис о дану и часу када је уређај за електронски пренос података забележио да је писмено уручено примаоцу,

назив пошиљаоца и назив писмена. Достављање електронским путем се сматра извршеним једино под условом да је таквим начином достављања могуће обезбедити повратни податак да је лице примило писмено.

У прекршајним судовима писарница или пријемна канцеларија обавља и послове експедиције - отправљања судске поште. Експедују се позиви окривљенима, судске одлуке и други судски акти, а у писарници се враћају доставнице и повратнице, као докази о пријему судских аката. Писмена се, поред достављања преко поште, странкама достављају и преко судске службе за доставу. Због свих ових послова, који су изузетно значајни, јер утичу на ефикасност и квалитет рада суда, служба пријема и експедиције мора бити организована као посебан одсек писарнице.

14. Промена адресе и истицање писмена на огласну таблу

Ако окривљени или његов законски заступник и оштећени, по сазнању за поступак, промене своје пребивалиште или адресу стана, дужни су да о томе одмах, по извршеној промени, обавесте суд код кога се води поступак.

Суд ће да одреди да се сва даља достављања у прекршајном поступку врше истицањем писмена на огласној табли и интернет страници суда, ако окривљени и његов законски заступник и оштећени, по сазнању за поступак промене адресу, а о томе одмах не извести суд. Достављање се сматра извршеним по истеку осам дана од дана истицања писмена на огласној табли. Дакле, у овој ситуацији суд одређује будућа истицања на огласну таблу у виду решења и суд одређује да се сва даља достављања у поступку за ту странку врше истицањем писмена на огласној табли суда, уз два изузетка, ако је реч о достављању пресуде којом је изречена казна затвора и ако је странка малолетна.

Ако бранилац окривљеног или пуномоћник оштећеног као подносилац захтева у току поступка промене своју адресу, а не обавесте о томе суд, достављање ће да се изврши као да окривљени нема браниоца, односно оштећени нема пуномоћника.

Тачна адреса за достављање писмена је она на којој је пријављено лице коме се писмено мора лично доставити код надлежног органа

који води евиденцију о пребивалишту или коју је саопштило надлежном органу приликом откривања прекршаја или адреса која је означена у захтеву за покретање прекршајног поступка, а за правно лице адреса из регистра правних лица. Ако се при достављању утврди да лице коме се достављање има извршити привремено борави на другој познатој адреси, суд ће извршити достављање на ту адресу, али ако је суду непозната адреса окривљеног, сва даља достављања у поступку се врше истицањем на огласну таблу. Негативне последице непријављивања места становања и промене адресе пребивалишта или боравишта надлежном органу или суду сноси то лице, јер задатак суда није да истражује где неко лице фактички станује. Ако се ни приликом поновљеног покушаја достављања писмено не може доставити одустом лицу или на другу адресу на којој привремено борави, писмено ће се истаћи на огласној табли и интернет страници суда, ако за то постоје технички услови и достављање се сматра извршеним по истеку рока од осам дана од дана истицања писмена на огласној табли и интернет страници суда.

15. Разматрање и преписивање списка

У глави XIX Закона о прекршајима, поред достављања писмена, чланом 166. прописују се одредбе о разматрању и преписивању списка.

Подносилац захтева за покретање прекршајног поступка, окривљени, бранилац окривљеног, представник односно пуномоћник окривљеног правног лица, оштећени и његов законски заступник, односно пуномоћник имају право да разматрају, прегледају, фотокопирају, фотографишу и преписују списе предмета у коме учествују. Другим лицима дозволиће се разгледање и преписивање списка или појединих списка само ако имају правни интерес. Кад је поступак у току дозволу за разматрање и преписивање списка даје судија, а када је поступак окончан, председник суда, односно запослени у суду кога он одреди.

Разматрање и преписивање списка може се ускратити само ако би се тиме ометало вођење прекршајног поступка или ако је искључена јавност у поступку. После завршеног доказног поступка лицу које има оправдан интерес не може се ускратити разматрање и преписивање списка. Суд доноси решење којим лицу ускраћује захтев за разматрање и

преписивање списка, против кога је дозвољена жалба која не задржава извршење решења.

16. Економски ефекти достављања преко поште у прекршајним судовима

Прекршајни суд	Трошкови достављања преко поште у 2010. години	Трошкови достављања преко поште у 2011. години	Трошкови достављања преко поште у 2012. години	Број судија
Ниш	6.976.419 дин.	10.136.040 дин.	10.883.268 дин.	27
Пријепоље	1.114.968 дин.	2.078.712 дин.	1.734.855 дин.	6
Ужице	2.122.823 дин.	2.534.380 дин.	2.527.272 дин.	8
Београд	19.916.238 дин.	20.883.085 дин.	24.860.000 дин.	104

Поред великих трошкова за поштарину, проценат успешних достава преко поште не прелази 20%, па тако на неколико десетина хиљада предмета годишње застарева, а на назначене адресе сваке године не стигне више милиона судских позива, јер се достава позива окривљеном вишеструко понавља, и да се само један окривљени, подносилац захтева или сведок не одазове позиву суда, милиони папира се баце.

Прекршајни судови у 2012. години имали су укупно 1.025.826 предмета у раду, па успешност функционисања прекршајних судова има велики утицај и на опште мишљење грађана о правосуђу. Због тога је превасходни задатак новог Закона о прекршајима регулисање решавања прекршајних предмета на економичан и ефикасан начин и за разлику од досадашње праксе из које произилази да је само суд заинтересован да се поступак правилно и законито оконча, нови Закон о прекршајима ће приморати и странке, како подносиоца захтева, тако и окривљеног, да се заинтересују за прекршајни поступак у коме учествују, јер ће у противном суд окончати поступак и донети одлуку на основу расположивих доказа, што му нови Закон о прекршајима омогућава.

Нови Закон о прекршајима доноси радикалне новине како би се, поред доставе као највећег проблема прекршајног поступка, решили и други проблеми, нарочито наплата новчаних казни и лоша процесна дисциплина странака. Нови Закон о прекршајима, у одредбама о достављању, предвиђа прецизне рокове и поступања за све радње и оне могућава злоупотребу судских позива.

Огласна табла суда биће решење, поред осталих одредби о достављању, да суд отклони потешкоће у вези са позивањем и обезбеђивањем присуства окривљеног у поступку. Тако ће се сматрати да је писмено уручено окривљеном који је одсутан и који је променио адресу, истицањем на огласну таблу суда. Окривљени коме је достава писмена извршена преко огласне табле може редовним и ванредним правним лековима доказивати да му писмено није достављено из оправданих разлога и да није било услова за истицање на огласну таблу. Таквих оправданих случајева ће бити знатно мање него што је избегавање пријема писмена у циљу застаревања поступка.

Увођењем широке примене достављања путем огласне табле суда, новог начела доказивања, олакшаног доношења одлука без саслушања окривљеног и службеног лица овлашћеног органа који је поднео захтев за покретање прекршајног поступка и бројних других нових решења из Закона, врло брзо ће се усталити потпуно другачије мишљење странака од досадашњег, да је боље да се заинтересују за прекршајни поступак у коме учествују и да не треба избегавати судски позив.

17. Будућа примена одредаба о достављању у новом Закону о прекршајима са примерима акта и образаца

Председници прекршајних судова у којима се достава писмена врши преко поште, док се поштанска достава не почне вршити на начин како то прописује нови Закон о прекршајима, требало би у циљу што хитније примене у пракси одредаба новог Закона о прекршајима које се тичу достављања, због значаја тих одредби, у складу са овлашћењима која имају, потребама и могућностима својих судова, да организују доставну службу, ангажовањем достављача и донесу акт у виду приручника за уручење судских писмена, којим ће службеним лицима у суду који врше доставу и експедицију поште појаснити одредбе о достављању по новом Закону о прекршајима.

17.1. Пример акта:

На основу члана 52. Закона о уређењу судова и члана 7. Судског пословника, председник Прекршајног суда у _____, дана _____ доноси:

ИЗВОД И БЛИЖА ОБЈАШЊЕЊА ИЗ ЗАКОНА О ПРЕКРШАЈИМА О ДОСТАВЉАЊУ ПИСМЕНА

Предмет извода

Члан 1.

Изводом и ближим објашњењима о достављању писмена из Закона о прекршајима (у даљем тексту: Извод) дефинише се појам писмена, време и место уручења и поступци достављача при њиховом уручењу.

Појам писмена и судског писма

Члан 2.

Писмена у прекршајном поступку су: позиви, пресуде, решења, одлуке и други службени списи које шаљу прекршајни судови.

Судска писма су затворене пошиљке чија су садржина писмена из претходног става.

Саставни део судског писма је повратница која је исте величине и боје као и омот судског писма.

Време и место уручења

Члан 3.

Судска писма се достављају-уручују примаоцима сваког дана на радном месту или у пословној просторији у радно време или у стану од 7 до 22 сата. Достављање може да се изврши и у друго време и на другом месту на основу посебне одлуке суда коју је достављач, на захтев лица коме се достављање врши, дужан да покаже.

Место достављања-уручења судских писама дефинисано је адресом примаоца.

Начин уручења

Члан 4.

1. Судско писмо, по правилу, уручује се лично примаоцу, законском заступнику или пуномоћнику.
2. Судско писмо уручује се пунолетном члану домаћинства или другим пунолетним лицима која се затекну у стану и лицу које ради на истом месту са примаоцем, под условима и на начин прописан овим Изводом.
3. Судско писмо адресовано на правно лице и државне органе уручује се лицу овлашћеном за пријем писама или запосленом који се затекне у пословној просторији. На исти начин се уручују судска писма када се у адреси примаоца налазе истовремено правно и физичко лице (нпр: када се писмено доставља одговорном лицу на адресу правног лица).
4. Судско писмо адресовано на адвоката, односно адвокатску канцеларију уручује се лично адвокату или запосленом у адвокатској канцеларији.
5. Лицима лишеним слободе судска писма уручују се путем овлашћеног лица у управи установе у којој су смештена.
6. Војним лицима и припадницима полиције, ако је на адреси назначена њихова команда, судска писма уручују се лицима овлашћеним за пријем поштанских пошиљака.
7. Прималац потврђује пријем судског писма на повратници. У случају када судско писмо није уручено лично примаоцу, достављач је обавезан да на повратници, поред потписа лица које је судско писмо примило, означи и однос или сродство према примаоцу (отац, мајка, брат и сл.).
8. Под прибијањем судског писма подразумева се остављање судског писма у просторијама примаоца, убацивање судског писма у просторије испод или изнад врата или лепљење судског писма селотејп траком на врата примаоца и сл.

Поступак код уручења судских писама

Члан 5.

Судско писмо са ознаком „Лична достава“ уручује се лично примаоцу. Ако судско писмо није уручено лично примаоцу, јер се у стану или пословној

просторији у тренутку уручења не затекне прималац, достава се не понавља, већ ће се у првој достави уручити пунолетном члану породичног домаћинства или особи која ради на истом месту са примаоцем, уз обавезну констатацију „уручено сину, кћерки, колеги Јанку Јанковићу и сл.“.

Достављање одсутном лицу

Члан 6.

Ако се у стану или пословној просторији не затекну ни прималац ни пунолетни члан његовог домаћинства, ни запослени, достављач ће оставити у поштанском сандучету или прибити на врата обавештење да прималац треба да писмено преузме у суду у року од 15 дана, не рачунајући дан остављања обавештења. Достављач ће одмах по остављању обавештења судско писмо са копијом обавештења вратити у писарницу и предати експедитору поште (или другом службеном лицу суда) који ће писмено по истеку рока од 15 дана истаћи на огласну таблу суда. Достављање се сматра извршеним по истеку рока од осам дана од дана истицања писмена на огласној табли и писмено са копијом обавештења и доказом о истицању писмена на огласној табли, експедитор поште одмах враћа судији.

Поступак у случају одбијања пријема

Члан 7.

Ако приликом прве доставе прималац, одрасли члан породичног домаћинства, запослени у државном органу или у правном лицу, без објашњења и законског разлога одбије да прими судско писмо, достављач ће судско писмо, уз претходно одвајање повратнице, оставити у стану, пословној просторији или извршити прибијање судског писма.

На повратници, достављач бележи датум, сат и разлог одбијања пријема, а ако зна, име и презиме лица које је одбило пријем и његов однос према примаоцу, као и место где је судско писмо остављено.

Ако запослени који се затекне у канцеларији, односно пословној просторији, не пристаје да прими судско писмо достављач ће судско писмо, уз претходно одвајање повратнице, оставити у тој канцеларији односно пословној просторији, а на повратници уписати датум, сат и место где је судско писмо остављено. Као разлог оваквог уручења достављач уписује на повратници: „Запослени одбија да прими писмено“.

У случају ометања уручења судског писма (физичко спречавање, претње и сл.) достављач неће уручавати судско писмо, већ ће га вратити у суд и на повратници констатовати разлог неуручења. Поред разлога неуручења, на

повратници, достављач ће уписати датум и време ометања уручења судског писма и то оверити својим потписом.

Поступак у случају неуручења судског писма

Члан 8.

Ако је достављачу саопштено да је прималац одсутан или борави на другој адреси, због чега му се писмено на време не може предати, писмено се враћа судији уз назначење лица које му је то саопштило, назначење где се прималац налази, када и где ће му се моћи извршити достављање писмена. Ако се при поновљеном покушају писмено не може доставити у време и у месту утврђеном приликом прве доставе, писмено се враћа судији који одређује да се писмено истиче на огласној табли суда. Достављање се сматра извршеним по истеку рока од осам дана од дана истицања писмена на огласној табли.

У случајевима: недовољна адреса, непознат, одсељен, отпутовао и умро, судска писма се одмах враћају у суд, односно судији који је пошиљалац уз констатацију на повратници о разлогу неуручења.

Уз констатације као што су: отпутовао, одсељен или умро, достављач ће означити извор овакве информације: „по изјави оца, отпутовао у Америку на дужи рок“, „по изјави комшије Петра Петровића, одселио на непознату или познату адресу“, „по изјави домара Јована Јовановића, умро“, итд.).

Ако достављач установи да је прималац одселио са дате адресе, покушаће сазнати нову адресу и на повратници написати нову адресу, а писмено вратити у суд, осим у случају ако је нова адреса примаоца у реону у коме достављач ради, тада ће сам покушати уручење на нову адресу.

Повратница

Члан 9.

Повратница је доказ о уредно извршеном уручењу-достављању писмена, коју достављач одмах, по уручењу, враћа суду.

Достављач и прималац читко попуњавају рубрике повратнице.

Повратницу потписује прималац, односно лице коме је писмено уручено и достављач који је писмено уручио, по правилу, пуним именом и презименом. Прималац или лице коме је писмено уручено, на повратници исписује словима и бројевима дан и месец пријема писмена.

Ако је прималац неписмен или се не може потписати, достављач на повратници, штампаним словима, исписује његово име и презиме, дан и месец пријема и разлог због чега прималац није ставио потпис и то оверава својим потписом.

Ако прималац одбије да потпише повратницу, достављач ће судско писмо

уручити, а на повратници ће забележити разлог одбијања, исписати дан и месец уручења и ставити свој потпис и тиме је достављање извршено. Достављач је дужан да приликом раздужења, све повратнице преда службеном лицу суда. После савјештања и контроле исправности попуњавања, повратнице се враћају судији истог дана.

Председник суда

17.2. Обрасци

Образац 1: Обавештење лицу коме је писмено упућено, које оставља достављач, ако се на адреси где се достављање има извршити нико не затекне:

Прекршајни суд у Ужицу

1 Пр.бр.1609/13

ОБАВЕШТЕЊЕ О ДОСТАВЉАЊУ

Марко Марковић

ОКРИВЉЕНИ

(име и презиме)

(својство)

Достава позив за саслушање покушана дана 11.11.2013. у 10,00
на

(назив писмена)

адресу Змај Јовина 11, Ужице.

Обавештавате се да наведено писмено треба да преузмете у писарници Прекршајног суда у Ужицу, у року од 15 дана од дана када је достава покушана и да ће писмено у случају не преузимања бити истакнуто на огласној табли суда осам дана. По протеклу овог рока сматраће се да је достављање извршено, сходно члану 160. Закона о прекршајима.

ДОСТАВЉАЧ

Јован Јовановић

**Образац 2: Истицање писмена на огласној табли
суда - применом члана 160. став 2.**

Република Србија
Прекршајни суд у Ужицу
Пр.бр. 1609/13
Дана 27.11.2013. године

На основу члана 160. став 2. Закона о прекршајима, врши се

**ИСТИЦАЊЕ ПИСМЕНА
НА ОГЛАСНУ ТАБЛУ СУДА**

Окривљеном Марку Марковићу из из Ужица против кога се води прекршајни поступак у предмету Пр. бр.1609/13 остављено је обавештење да позив за саслушање (у даљем тексту: писмено) треба да преузме у писарници
(назив писмена)

Прекршајног суда у Ужицу у року од 15 дана од дана 11.11.2013. године када је достава покушана.

С обзиром да је тај рок протекао дана 26.11.2013. године, а писмено није преузето, писмено се истиче на огласну таблу суда осам дана, почев од дана 27.11.2013.године.

Како је писмено истакнуто на огласној табли суда дана 27.11.2013. године, а рок од осам дана је истекао дана 5.12.2013. године, достављање се сматра извршеним, сходно члану 160.став 2. Закона о прекршајима.

Експедитор поште

Образац 3: Истицање писмена на огласној табли суда - применом члана 160.став 5.

Република Србија
Прекршајни суд у _____
Пр.бр. _____
Дана _____ 2013. године

Прекршајни суд у _____, судија _____, на основу члана 160. став 5. Закона о прекршајима, одређује

ИСТИЦАЊЕ ПИСМЕНА
НА ОГЛАСНУ ТАБЛУ СУДА

Окривљеном _____ из _____ против кога се води прекршајни поступак у предмету _____ при поновљеном покушају достављања, писмено _____ се није могло доставити у време и месту

(назив писмена)

одређеном приликом прве доставе, па се писмено истиче на огласној табли суда осам дана, почев од дана _____.

Како је рок од осам дана истекао дана _____, достављање се сматра извршеним, сходно члану 160.став 5. Закона о прекршајима.

Судија

_____

**Образац 4: Истицање писмена на огласној табли суда -
применом члана 165.**

Република Србија
Прекршајни суд у _____
Пр.бр. _____
Дана _____ 2013. године

Прекршајни суд у _____, судија _____, на основу
члана 165. Закона о прекршајима, доноси

**РЕШЕЊЕ О ИСТИЦАЊУ ПИСМЕНА
НА ОГЛАСНУ ТАБЛУ СУДА**

Окривљени _____ из _____, против кога
се води прекршајни поступак у предмету Пр.бр. _____, у току
поступка променио је своје пребивалиште-адресу стана, што се констатује
на основу извештаја доставне службе, а о томе није обавестио суд, иако је
према одредби члана 165.ст.1. Закона о прекршајима био дужан то да учини.
Обзиром да окривљени није обавестио суд о новој адреси становања,
а достављачу је непознато где се одселио, одређује се, на основу чл. 165.
ст.2. Закона о прекршајима да се _____ број _____ од
_____ године,

(назив писмена)

истакне на огласној табли суда на дан _____, и да на табли остане
осам дана.

Против овог решења није дозвољена жалба.

Како је рок од осам дана истекао дана _____ и достављање се
сматра извршеним, сходно члану 165.ст.3. Закона о прекршајима.

Судија

_____

Милан Мариновић,
в.ф. председника Прекршајног суда у Београду

ПРЕКРШАЈНИ НАЛОГ

1. Сврха и последице увођења прекршајног налога

Прекршајни налог је на простору бивше СФРЈ препознат као начин за изналагање адекватног решења за унапређење ефикасности прекршајног поступка и у том циљу је и уведен у системе прекршајног права у Босни и Херцеговини, Хрватској, Црној Гори и Словенији.

У наш правни систем прекршајни налог је уведен по први пут новим Законом о прекршајима („Сл. гласник РС“ бр. 65/13), који је ступио на снагу 2. августа 2013. године, а примењује се од 1. марта 2014. године.

Основна сврха увођења прекршајног налога у правне системе наведених, али и многих других европских држава, па и у наш правни систем, састоји се у томе да се прекршајним налогом поједностављује процесуирање блажих прекршаја, ефикасније се остварује циљ да учинилац прекршаја буде кажњен за прекршај који је учинио и да казна која му је изречена буде и извршена у што краћем року, а истовремено се значајно смањују судски и други трошкови.

Поред наведеног, реално је очекивати да ће се увођењем прекршајног налога, из разлога што садржи погодност за учиниоца прекршаја да се плаћањем половине изречене новчане казне у прописаном року ослободи плаћања преосталог дела новчане казне, у већој мери повећати добровољно плаћање казни, а као последица тога и буџет Републике Србије. Осим тога, са почетком примене прекршајног налога у систем казног права први пут ће бити уведена једна нова ситуација у односу на пасивно понашање учиниоца прекршаја којем је издат прекршајни налог: могућност да прекршајни налог постане коначан и извршан по протеку законом прописаног рока од осам дана од дана његовог пријема, што ће резултирати извршењем налога од стране судова, а без претходно вођеног прекршајног поступка.

Значајно је напоменути још једну, веома битну, последицу увођења прекршајног налога, а састоји се у томе да са почетком примене прекршајног налога престаје надлежност органа управе за вођење прекршајног поступка, регулисана у глави XXXVI у члановима од 285. до 292. претходног Закона о прекршајима. На овај начин је задовољен важан међународни стандард, да се поступци у којима се изричу казнене санкције воде искључиво од стране непристрасног суда уз поштовање процесних права учесника у поступку. Једини изузетак од овог правила прописан је у члану 100. став 2. новог Закона о прекршајима, у којем је прописано да првостепени прекршајни поступак за прекршаје из области јавних набавки води Републичка комисија за заштиту права у поступцима јавних набавки.

Последица увођења прекршајног налога свакако ће бити исказана и кроз усаглашавање прописа о прекршајима које мора уследити по усвајању новог Закона о прекршајима. Посебно је у вези са прекршајним налогом важна одредба члана 39. став 3. новог Закона, која даје могућност да се новчана казна у фиксном износу пропише:

- за физичко лице: од 1.000 до 10.000 динара;
- за одговорно лице: од 1.000 до 10.000 динара;
- за предузетника: од 5.000 до 50.000 динара и
- за правно лице: од 10.000 до 100.000 динара.

То ће бити добра прилика за надлежне органе да изменом прописа, а нарочито пажљивим опредељивањем које ће прекршаје санкционисати новчаним казнама у фиксном износу, а које новчаним казнама прописаним у распону, директно утичу на примену прекршајног налога у областима за које су надлежни. Стога, том послу усаглашавања прописа треба прићи веома опрезно и промишљено сагледавајући га из свих углова због далекосежности последица које ће извесно настати.

2. Шта је уопште прекршајни налог?

Појам прекршајни налог се може посматрати двојако:

- **у ужем смислу**, као једно писмено чија је садржина прописана законом и које учиниоцу прекршаја за који је од санкција про-

писана само новчана казна у фиксном износу издаје овлашћено лице или овлашћени орган у законом прописаној процедури;

или

- **у ширем смислу**, као институт прекршајног права који у себи, поред прекршајног налога у ужем смислу, обухвата и услове за издавање прекршајног налога, поступак издавања прекршајног налога, достављање прекршајног налога и поступак по захтеву за судско одлучивање.

Може се рећи да је у новом Закону о прекршајима у другом делу који се односи на прекршајни поступак у глави XX која регулише покретање поступка у члановима од 168. до 178. регулисан прекршајни налог у ширем смислу.

3. Прекршајни налог по новом Закону о прекршајима

У новом Закону о прекршајима прекршајни налог је, као што је већ наведено, регулисан у глави XX која се односи на покретање прекршајног поступка у члановима од 167. до 178. Поред овога, прекршајни налог се спомиње у још неколико чланова новог Закона и о томе ће бити речи на крају ове теме.

У члану 167. новог Закона, којим је регулисано покретање прекршајног поступка, прописано је да се прекршајни поступак покреће решењем суда на основу захтева за покретање прекршајног поступка или издатог прекршајног налога поводом кога је поднет захтев за судско одлучивање. За разлику од претходног Закона, који је прописивао да се прекршајни поступак покреће на основу захтева за покретање прекршајног поступка, а прекршајни поступак пред органом управе на захтев овлашћеног лица или по службеној дужности, нови Закон поред покретања прекршајног поступка на традиционалан начин на основу захтева за покретање прекршајног поступка уопште не прописује могућност да се прекршајни поступак води, па самим тим и покреће пред органом управе, осим већ наведеног изузетка који се односи на првостепену прекршајну надлежност Републичке комисије за заштиту права у поступцима јавних набавки. Уместо тога нови Закон предвиђа могућност покретања прекршајног поступка на основу прекршајног налога

поводом кога је поднет захтев за судско одлучивање. Овде се може уочити још једна, веома битна, сврха увођења прекршајног налога, која се састоји у томе да се покретање и вођење прекршајног поступка пред органима управе замени једним судским поступком у коме ће се примењивати законом прописана процедура и у пуној мери поштова-ти сва права учесника у поступку, а посебно да би се избегло да прекр-шајни поступак води онај орган који је и открио постојање прекршаја, односно који је подносилац акта на основу којег је поступак покренут – популарно правило „кадија те тужи, кадија ти суди“. Са овим је повеза-но и укидање другостепене надлежности (првостепених) прекршајних судова који су решавали по жалбама на решења органа управе.

У члану 168. новог Закона прописани су услови за издавање прекршај-ног налога, а основно правило је да се прекршајни налог издаје када је за прекршај законом или другим прописом од прекршајних санкција предвиђена само новчана казна у фиксном износу. Овде се могу уочи-ти основне карактеристике прекршајног налога:

- прекршајни налог се издаје увек (мора се издати!) када је за прекршај од прекршајних санкција предвиђена само новчана казна и то у фиксном износу;
- у наведеним случајевима не може се (није дозвољено) поднети захтев за покретање прекршајног поступка, већ се мора издати прекршајни налог;
- за сваког учиниоца прекршаја издаје се посебан прекршајни на-лог;

Ово значи да у случају да постоји два или више учинилаца прекршаја за које се мора издати прекршајни налог, а који су међусобно пове-зани, овлашћени орган или овлашћено лице је у обавези да сваком учиниоцу појединачно изда посебан налог – један налог је предвиђен за само једно лице.

- прекршајни налог не може се издати малолетнику;

Без обзира који прекршај (па и онај за који се иначе издаје прекршајни налог) малолетник направи, њему се никада не може издати прекршај-ни налог, већ се против њега мора поднети захтев за покретање прекр-шајног поступка.

- у случају да за прекршај треба да одговарају правно и одговор-но лице, а у односу на некога од њих нема услова за издавање

прекршајног налога и против правног и против одговорног лица биће поднет захтев за покретање прекршајног поступка;

Ово се односи на ситуацију када је прописом предвиђена само новчана казна у фиксном износу у односу на само једно од поменутих лица – правно или одговорно, у којем случају се прекршајни налог ипак неће издати ни том лицу, већ ће против оба лица бити поднет захтев за покретање прекршајног поступка.

У члану 169. новог Закона је регулисан начин издавања прекршајног налога и то тако што је прописано да ће овлашћени орган, односно овлашћено лице издати учиниоцу прекршаја прекршајни налог, ако је прекршај из његове надлежности и ако га је открио на један од следећих начина:

1. непосредним опажањем полицијског службеника или овлашћеног службеног лица приликом контроле, надзора и прегледа, као и увидом у службену евиденцију надлежног органа;
2. увидом у податке који су добијени уз помоћ уређаја за надзор или мерење;
3. приликом инспекцијског или другог надзора прегледом документације, просторија и робе или на други законом прописан начин.

Као што се може уочити у овом члану су таксативно побројани сви начини на који се може открити прекршај чијем учиниоцу се издаје прекршајни налог и то су углавном начини на који се може открити било који прекршај.

Чланови 170. и 171. новог Закона уређују прекршајни налог у ужем смислу.

У члану 170. је прописано да се прекршајни налог издаје у писаној форми и да садржи:

1. назив: прекршајни налог;
2. назив овлашћеног органа који га је издао;
3. идентификациони број прекршајног налога одређен од стране овлашћеног органа;
4. лично име и својство службеног лица које је издало налог;

5. датум издавања и датум уручења (што ће зависити од начина откривања прекршаја, тако да може да се деси да се ти датуми подударају, али могу се и разликовати);
6. лично име физичког лица учиниоца прекршаја, његову адресу пребивалишта, односно боравишта, ЈМБГ, податке о запослењу, за странце број пасоша, односно личне карте, а за одговорно лице у правном лицу и функцију коју обавља у правном лицу, а за предузетника и назив и седиште радње;
7. назив и седиште правног лица против кога је издат прекршајни налог, његов ПИБ и матични број;
8. чињенични опис радње из које произилази правно обележје прекршаја, време и место извршења прекршаја;
9. правну квалификацију прекршаја;
10. изречену новчану казну;
11. упутство о начину плаћања новчане казне са одговарајућим рачуном на који уплата треба да се изврши;
12. потпис службеног лица и печат овлашћеног органа;
13. место за потпис физичког лица, односно потпис и печат правног лица и предузетника којем је издат прекршајни налог;
14. поуке и упозорења лицу против кога је издат прекршајни налог;
15. да ли је поводом истог прекршаја издат прекршајни налог другом лицу;
16. место за забелешке.

Поред ових рубрика, ако је прекршај учињен моторним возилом у саобраћају прекршајни налог садржи и:

17. регистарски број возила и број саобраћајне дозволе;
18. број возачке дозволе (уколико је познат).

Треба нагласити да сваки прекршајни налог не мора садржати попуњене све наведене рубрике већ оне које се односе на конкретан случај али да рубрике од 1. до 5. и од 8. до 16. (као и рубрике 17. и 18. ако се ради о прекршају учињеним моторним возилом у саобраћају) морају бити попуњене, а у зависности од својства учиниоца прекршаја, да ли

се ради о физичком лицу, одговорном лицу у правном лицу, предузетнику или правном лицу, биће попуњене рубрике 6. или 7.

У вези са овим, у члану 171. став 3. је прецизирано да ће образац прекршајног налога посебним прописом ближе одредити министар надлежан за послове правосуђа (у овом тренутку то је министар правде и државне управе).

Битно је истаћи да је правилно попуњавање обрасца прекршајног налога од пресудног значаја за његову даљу судбину и да се томе мора посветити посебна пажња, како приликом обуке службених лица која ће издавати прекршајни налог, тако и касније приликом попуњавања налога по откривању прекршаја. Од тога да ли је прекршајни налог правилно попуњен у доброј мери ће зависити и поступање и одлука прекршајног суда по поднетом захтеву за судско одлучивање о том налогу. Свака рубрика има свој посебан значај и зато је неопходно да буде правилно и тачно попуњена, нарочито из разлога што иако Закон прописује могућност да суд затражи од органа који је издао прекршајни налог да га у законом прописаном року уреди, то у пракси због саме природе издавања прекршајног налога, може бити теже спроведено него уређење захтева за покретање прекршајног поступка.

У члану 171. новог Закона су набројане поуке и упозорења које садржи прекршајни налог, а које се односе на лице против кога је издат тај налог. Поука и упозорења има седам и то су:

1. да се лице против кога је издат прекршајни налог ослобађа плаћања преосталог дела изречене новчане казне, ако прихвати одговорност за прекршај и у року од осам дана од дана пријема прекршајног налога плати половину изречене казне;
2. да лице против кога је издат прекршајни налог може прихватити одговорност за прекршај и после истека рока од осам дана од пријема прекршајног налога, ако пре поступка извршења добровољно плати целокупан износ изречене новчане казне;
3. да лице против кога је издат прекршајни налог које не прихвата одговорност за прекршај има право да у року од осам дана од пријема прекршајног налога поднесе надлежном прекршајном суду захтев за судско одлучивање, тако што ће лично или преко поште, уз назначење суда коме се захтев подноси, том суду предати прекршајни налог;

4. да ће лице против кога је издат прекршајни налог бити дужно да новчану казну из прекршајног налога плати у пуном износу и да надокнади судске трошкове у случају да затражи судско одлучивање, а суд утврди да је одговоран за прекршај;
5. да ће прекршајни налог постати коначан и извршан по протеку рока од осам дана од дана пријема, ако лице против кога је издат прекршајни налог у том року не плати наовчану казну или не захтева судско одлучивање о издатом прекршајном налогу;
6. да ће лице против кога је издат прекршајни налог у случају принудног извршења изречене новчане казне бити дужно да надокнади трошкове извршења одређене решењем о принудној наплати;
7. да ће се физичком лицу, предузетнику и одговорном лицу у правном лицу против кога је издат прекршајни налог неплаћена новчана казна заменити казном затвора или радом у јавном интересу.

Колико год је попуњавање прекршајног налога од посебне важности за овлашћени орган за издавање прекршајног налога и службено лице у том органу које издаје прекршајни налог, толико су наведене поуке и упозорења од значаја за лице коме је издат прекршајни налог и то лице би требало са посебном пажњом да прочита те поуке и упозорења и да тек после тога процени како ће се понашати у конкретном случају и за коју од понуђених опција ће се одредити, односно да ли ће:

- у року од осам дана од пријема прекршајног налога платити половину новчане казне која му је изречена прекршајним налогом;

или

- у року од осам дана од пријема прекршајног налога надлежном прекршајном суду поднети захтев за судско одлучивање;

или

- понашати се пасивно и у року од осам дана не поступити ни на један од претходна два начина.

Треба нагласити да судбина издатог прекршајног налога зависи искључиво од понашања лица коме је тај налог издат и само то лице може иницирати вођење прекршајног поступка пред судом у конкретном случају. Овлашћени орган који је издао прекршајни налог и суд на то немају никакав утицај.

У члану 172. прописано је уручење и достављање прекршајног налога. Тако је прописано да се прекршајни налог састоји од три примерка: оригинала и две копије и да се оригинал уручује лицу против кога се издаје прекршајни налог, а копије задржава орган који издаје прекршајни налог.

Треба разликовати две могуће ситуације у вези уручења и достављања прекршајног налога, у зависности од тога да ли је лице за кога се сматра да је учинило прекршај за који се издаје прекршајни налог присутно на лицу места или је одсутно:

1. уручење присутном лицу за кога се сматра да је учинило прекршај – у којем случају се уручење врши одмах на лицу места по откривању прекршаја, а лице против кога је издат прекршајни налог потврђује пријем налога својим потписом на одговарајућем месту у налогу. Ако ово лице одбије да прими налог, службено лице које му је издало прекршајни налог ће га упозорити на последице одбијања пријема, а затим унети у налог забелешку о одбијању пријема, дан и час када је пријем одбијен и тиме ће се сматрати да је прекршајни налог уручен. А ако лице против кога се издаје прекршајни налог изјави да ће захтевати судско одлучивање о налогу, орган који издаје налог може, у договору са надлежним судом, приликом издавања налога одредити датум претреса у којем случају је дужан да унесе у налог забелешку о заказаном претресу и одмах, а најкасније првог наредног радног дана, о томе обавести надлежан суд. У овој ситуацији, ако се окривљени не појави на претресу, а свој изостанак не оправда сматраће се да је одустао од захтева за судско одлучивање;
2. ако је лице за кога се сматра да је учинило прекршај одсутно и када околности откривања или природа прекршаја то захтевају – у којем случају ће се достављање прекршајног налога извршити путем поште или доставне службе овлашћеног органа, у складу са одредбама о достављању из Закона о прекршајима.

У члану 173. обрађени су случајеви када се сматра да је лице против кога је издат прекршајни налог прихватило одговорност за прекршај за који му је издат тај налог и ту се прави значајна разлика између две ситуације:

1. плаћањем половине новчане казне изречене прекршајним налогом у року од осам дана од дана пријема налога – чиме се ос-

лобађа плаћања преосталог износа (друге половине) изречене новчане казне;

2. неплаћањем половине новчане казне изречене прекршајним налогом или неподношењем захтева за судско одлучивање о издатом прекршајном налогу – у којем случају прекршајни налог постаје коначан и извршан. У овој ситуацији овлашћени орган доставља прекршајни налог са констатацијом коначности и забелешком да новчана казна није плаћена надлежном прекршајном суду да изречену новчану казну унесе у регистар и спроведе поступак извршења у складу са Законом о прекршајима. Такође, сматраће се да је лице против кога је издат прекршајни налог прихватило одговорност за прекршај ако пре поступка извршења плати целокупан износ новчане казне изречене прекршајним налогом.

Већ на први поглед овде се може уочити да је у првој ситуацији лице против кога је издат прекршајни налог у привилегованом положају, што је последица његовог изричитог прихватања прекршајне одговорности исказаног кроз плаћање половине изречене новчане казне у Законом прописаном року од осам дана од дана пријема налога. Понашајући се на овај начин то лице се практично ослобађа не само плаћања преосталог дела (друге половине) изречене казне, већ и плаћања трошкова који буду настали у поступку извршења.

За разлику од њега, лице које прекршајну одговорност прихвати „прећутно“, понашајући се пасивно и не чинећи ништа (ни плаћање казне ни подношење захтева за судско одлучивање о издатом прекршајном налогу) у прописаном року од осам дана, биће у обавези да плати не само целокупан износ новчане казне изречене прекршајним налогом, већ и трошкове који буду настали у поступку извршења. Ових трошкова извршења се може ослободити само ако после протока рока од осам дана, а пре поступка извршења, плати целокупан износ изречене новчане казне.

Простим упоређењем ове две ситуације види се да је законодавац имао намеру да на неки начин „награди“ оно лице, учиниоца прекршаја против кога је издат прекршајни налог, које у Законом прописаном року од осам дана од дана пријема налога изричито прихвати одговорност плаћањем половине изречене новчане казне, у односу на лице које то не учини. Из ових разлога неопходно је пре почетка

примене новог Закона о прекршајима и на самом почетку његове примене додатно ангажовање свих релевантних друштвених субјеката на информисању и едукацији грађана, како о самом институту прекршајног налога, тако у још већој мери о наведеној привилегији коју прекршајни налог са собом доноси оним грађанима учиниоцима прекршаја за који се издаје прекршајни налог који, свесни своје одговорности за прекршај, себи олакшају положај, а друштву смање трошкове прихватањем одговорности за учињени прекршај плаћањем половине изречене новчане казне.

У члану 174. новог Закона је прецизно регулисан поступак по поднетом захтеву за одлучивање од стране суда. Као што је већ речено, лице против кога је издат прекршајни налог, уколико не прихвата своју одговорност, може надлежном прекршајном суду у року од осам дана од дана пријема прекршајног налога, лично или путем поште, да достави потписан прекршајни налог. У том случају прекршајни налог представља захтев за судско одлучивање о прекршајном налогу. Овде се јавља једна необична ситуација: прекршајни налог издат од стране овлашћеног органа лицу за које сматра да је учинило прекршај за који се издаје прекршајни налог, после потписивања од стране тог лица, тренутком предаје од стране тог лица надлежном прекршајном суду добија својство захтева за судско одлучивање о том налогу. Могло би се рећи да на описани начин лице против кога је издат прекршајни налог иницира пред надлежним прекршајним судом вођење поступка против себе, односно вођење поступка у којем ће он имати својство окривљеног лица. Ово је, на први поглед, мало парадоксална ситуација, али мало дубље разматрано има своје пуно оправдање у томе што лице против кога је поднет прекршајни налог, а које не прихвата одговорност за прекршај из разлога што сматра да га није учинило, треба на неки активан начин да покаже своје неслагање са чињеницом да је издавањем прекршајног налога од стране овлашћеног органа, означен као учинилац прекршаја. Пошто, као што је раније већ било речи, његово пасивно понашање у Законом прописаном року од осам дана од дана пријема налога не значи да он не прихвата одговорност за прекршај, већ напротив значи да он ту одговорност прихвата, те једини начин да он искаже своје неслагање јесте да иницира покретање поступка против себе пред надлежним прекршајним судом предајом у прописаном року од осам дана тог налога, који је претходно потписао на за то предвиђеном месту, том суду. Добра страна оваквог иницирања вођења поступка је у томе што

је, по логици ствари, ово лице заинтересовано да се поступак, чије је покретање иницирао, води што ефикасније и заврши што пре на начин на који то лице сматра, а то је његовим ослобађањем од прекршајне одговорности. За претпоставити је да из тог разлога ово лице неће одуговлачити поступак желећи да што пре докаже да није одговорно, што би требало да резултира бржим и ефикаснијим процесуирањем и доношењем одлуке суда. Иако предајом, у прописаном року, потписаног налога надлежном прекршајном суду то лице практично стиче својство окривљеног, то истовремено значи да стиче и сва права окривљеног у поступку, а пре свих стиче право на претпоставку невиности. То значи да је орган који је издавалац прекршајног налога у обавези да докаже прекршајну одговорност лица којем је издао прекршајни налог, односно да у поступку пред надлежним прекршајним судом докаже основаност издатог прекршајног налога.

У зависности од начина подношења захтева за судско одлучивање зависи и понашање суда :

1. Ако окривљени суду лично поднесе захтев за судско одлучивање, суд је обавезан да одмах по пријему захтева:
  - заведе предмет по том захтеву,
  - окривљеном (лицу којем је издат прекршајни налог и које је тај налог поднело суду) изда потврду о пријему захтева,
  - испита захтев,
  - донесе решење о покретању поступка и
  - окривљеног саслуша или му закаже претрес.
2. Ако окривљени суду достави захтев за судско одлучивање путем поште, уз потписан прекршајни налог може приложити и своју писану одбрану и доставити или приложити доказе. У овом случају суд је у обавези да:
  - заведе предмет по том захтеву,
  - испита захтев,
  - донесе решење о покретању поступка и
  - позове орган који је издао прекршајни налог да се у року од осам дана (од дана пријема позива суда) изјасни и достави или предложи доказе о учињеном прекршају.

Упоређивањем ове две ситуације могу се уочити разлике у понашању суда условљене начином подношења захтева за судско одлучивање. Поред радњи које је суд у обавези да изврши, без обзира на начин подношења захтева за судско одлучивање (а то су: завођење предмета, испитивање захтева и доношење решења о покретању поступка), у случају да окривљени лично поднесе захтев суд је у обавези да окривљеном изда потврду о пријему захтева и саслуша окривљеног или му закаже претрес, а у случају да окривљени захтев за судско одлучивање достави путем поште суд је у обавези да позове орган који је издао прекршајни налог да се у року од осам дана (од дана пријема позива суда) изјасни и достави или предложи доказе о учињеном прекршају.

У члану 176. новог Закона прописано је испитивање захтева за судско одлучивање.

Захтев за судско одлучивање испитује прекршајни суд којем је тај захтев поднет. Приликом испитивања захтева за судско одлучивање могу наступити следеће ситуације:

- ако је захтев за судско одлучивање поднет месно ненадлежном прекршајном суду – суд којем је захтев поднет проследиће захтев месно надлежном прекршајном суду;
- ако је захтев за судско одлучивање неблаговремен (поднет по протеклу рока од осам дана од дана пријема прекршајног налога) – суд ће донети решење којим ће одбацити захтев за судско одлучивање;
- ако захтев за судско одлучивање није потписан од стране лица против којег је издат прекршајни налог – суд ће донети решење којим ће одбацити захтев за судско одлучивање.

У случају да суд донесе решење којим одбацује захтев за судско одлучивање (зато што тај захтев није благовремено поднет или што није потписан) против тог решења окривљени има право жалбе у року од осам дана од дана пријема решења, али значајно је напоменути да ова жалба не одлаже извршење решења.

Када суд донесе решење којим одбацује захтев за судско одлучивање прекршајни налог постаје коначан и извршан, а изречену новчану казну суд ће унети у регистар прекршајних санкција.

Ако суд не одбаци захтев за судско одлучивање на основу издатог прекр-

шајног налога, донеће решење о покретању прекршајног поступка (члан 177. став 1.).

По правилу (из члана 174. став 6.) кад суд донесе решење о покретању поступка на основу захтева за судско одлучивање, сматра се да одлука о новчаној казни из прекршајног налога није изречена. Међутим, у члану 175. прописани су изузеци од овог правила:

1. ако окривљени који је поднео захтев за судско одлучивање од свог захтева одустане најкасније на првом рочишту; или
2. уредно позвани окривљени не приступи првом рочишту, нити свој изостанак оправда (процесна недисциплина окривљеног).

У наведеним случајевима суд ће донети решење којим ће утврдити да је прекршајни налог коначан и извршан и окривљеног обавезати да плати проузроковане трошкове прекршајног поступка, а новчану казну изречену прекршајним налогом унеће у регистар новчаних казни. Против овог решења окривљени има право жалбе у року од осам дана (од дана пријема решења), али жалба не задржава извршење решења.

Приликом испитивања захтева за судско одлучивање, суд може утврдити да је прекршајни налог, који је окривљени поднео као захтев за судско одлучивање, нечитак или не садржи све потребне податке за поступање суда, а посебно ако у налогу нису прецизирани чињенични опис радње из које произилази правно обележје прекршаја, време и место извршења прекршаја, и у том случају суд ће, пре доношења решења о покретању поступка, затражити од органа који је издао прекршајни налог да га у року од осам дана (од дана пријема захтева суда којим се тражи уређење налога) уреди. Ако орган који је издао прекршајни налог у року од осам дана не поступи по захтеву суда и не отклони недостатке (не уреди прекршајни налог), суд ће сматрати да је тај орган одустао од прекршајног налога и донеће решење којим ће прекршајни налог одбацити.

Када покрене прекршајни поступак на основу захтева за судско одлучивање суд је у обавези да издаваоца прекршајног налога обавести да је прекршајни поступак покренут и да од њега затражи да пружи доказе о учињеном прекршају којима располаже (члан 177. став 2.).

У члану 174. став 7. прописано је да ако суд у прекршајном поступку утврди да је окривљени који је захтевао судско одлучивање одговоран за прекршај (за који је против њега издат прекршајни налог), својом

одлуком ће га обавезати да новчану казну из прекршајног налога плати у пуном износу и да надокнади трошкове поступка.

У члану 178. регулисан је положај лица која су учинила прекршај за који им је издат прекршајни налог, а:

1. не могу да докажу свој идентитет; или
2. немају пребивалиште; или
3. не живе на адреси на којој су пријављена; или
4. имају пребивалиште у иностранству; или
5. одлазе у иностранство ради боравка.

И овде се разликују две ситуације:

1. Ако им је прекршајни налог издат у радно време банке или поште – наложиће им се да изречену новчану казну уплате одмах преко банке или поште;
2. Ако им је прекршајни налог издат ван радног времена банке или поште или ако је прекршај учињен ван насељеног места – изречена новчана казна ће им се наплатити на лицу места уз издавање потврде у којој је наведен и износ поштарине који је учинилац прекршаја дужан да плати на лицу места, а овлашћени службеник (који је издао прекршајни налог у конкретном случају и наплатио поменуте новчане износе за које је издао потврду) ће првог наредног дана уплатити новац преко банке или поште.

Ако у наведеним случајевима учинилац прекршаја (којем је овлашћено лице издало прекршајни налог) не плати новчану казну, сматраће се да је поднео захтев за судско одлучивање и одмах ће се довести пред надлежни суд, а ако га није могуће одмах довести пред суд, представник овлашћеног органа тада може предузети мере из члана 199. Закона о прекршајима – задржати путну исправу или други идентификациони документ окривљеног до извршења пресуде.

Треба још напоменути да се, осим у глави XX у члановима 167. до 178, прекршајни налог спомиње у још неким одредбама Закона о прекршајима и то:

- у члану 1. (под насловом: Предмет закона) – где је издавање прекршајног налога прописано као део предмета Закона;
- у члану 40. став 1. (под насловом: Рок плаћања новчане казне) – где је као рок плаћања новчане казне изречене прекршајним налогом прописан рок од осам дана од дана уручења прекршајног налога;
- у члану 87. став 2. (под насловом: Законитост у изрицању прекршајних санкција) – где је прописан изузетак од правила (из става 1) да прекршајну санкцију може изрећи само надлежни суд, а састоји се у томе да новчану казну може изрећи и овлашћени орган, односно овлашћено лице прекршајним налогом;
- у члану 88. (под насловом: Оптужно начело) – где је прописано да се прекршајни поступак покреће и води на основу захтева овлашћеног органа или оштећеног или на основу прекршајног налога;
- у члану 233. став 4. (под насловом: Закључивање споразума) – где је прописано да се споразум о признању прекршаја не може закључити у вези са прекршајем за који се издаје прекршајни налог;
- у члану 307. став 3. (под насловом: Стицање својства извршности) – где је прописано да прекршајни налог стиче својство извршности протеком рока од осам дана од дана издавања;
- у члану 314. (под насловом: Извршење новчане казне и других новчаних износа) – где је у ставу 1. прописано да новчану казну изречену за прекршај и трошкове прекршајног поступка извршава суд на чијем је подручју издат прекршајни налог, а у ставу 3. је прописано да се уплата новчане казне изречене прекршајним налогом врши преко броја рачуна који је наведен у налогу;
- у члану 315. став 1. (под насловом: Решење о извршењу) – где је прописано да по протеку рока за добровољно плаћање суд на чијем подручју је издат прекршајни налог који се извршава, доноси решење о извршењу;
- у члану 327. (под насловом: Подаци који се уписују у регистар санкција) – где је у тачки 3. прописано да се у регистар санкција (између осталог) уписује коначна одлука којом је изречена прекршајна санкција, а у тачки 7. да се у регистар санкција уписује и орган који је издао прекршајни налог;

- у члану 328. (под насловом: Унос података у регистар санкција) – где је прописано у ставу 1. да унос података врши и првостепени суд на чијем подручју је издат прекршајни налог, у ставу 2. да се унос података врши одмах по наступању коначности одлуке којом је изречена прекршајна санкција и у ставу 3. да је издавалац прекршајног налога обавезан да одмах по истеку рока од осам дана од дана издавања прекршајног налога достави надлежном суду копију издатог прекршајног налога, са констатацијом коначности и забелешком да ли је новчана казна плаћена;
- у члану 331. став 3. (под насловом: Регистар неплаћених новчаних казни и других новчаних износа) – где је прописано да се све неплаћене новчане казне и трошкови поступка који су изречени путем коначног и извршног прекршајног налога уписују у регистар новчаних казни;
- у члану 332. (под насловом: Подаци који се уносе у регистар новчаних казни) – где је у ставу 1. тачка 3. прописано да се у регистар новчаних казни (између осталог) уписује и коначна одлука којом је изречена новчана обавеза, а у ставу 1. тачка 4. и орган који је издао прекршајни налог;
- у члану 333. став 1. (под насловом: Унос података у регистар новчаних казни) – где је прописано да унос података врши суд на чијем подручју је издат прекршајни налог који је основ за унос; и
- у члану 334. (под насловом: Брисање и промена података у регистру новчаних казни) – где је у ставу 2. прописано да ако кажњено лице пре поступка извршења добровољно плати новчану казну изречену прекршајним налогом, издавалац налога је у обавези да о томе одмах обавести суд надлежан за брисање тих података у регистру новчаних казни, а у ставу 3. да се новчана казна и трошкови поступка, подаци о кажњеном лицу и сви остали подаци у вези са тиме бришу из регистра новчаних казни одмах након што кажњени плати целокупан дуговани износ, односно по протеку рока од четири године од дана када је прекршајни налог постао коначан.

4. Питања која се могу поставити у вези са прекршајним налогом

У наредном делу ће бити речи о некима питањима која се могу поставити у вези са прекршајним налогом:

1. Ко ме се може издати прекршајни налог?

Прекршајни налог се може издати учиниоцу прекршаја за који је од санкција прописана само новчана казна у фиксном износу.

Под условом из претходног става, прекршајни налог се може издати физичком лицу, одговорном лицу, предузетнику и правном лицу.

Прекршајни налог се ни под којим условима не може издати малолетном учиниоцу прекршаја.

2. Ко је овлашћен за издавање прекршајног налога?

Прекршајни налог може издати овлашћени орган или овлашћено лице. Овлашћени орган или овлашћено лице је сваки онај орган или свако оно лице у чију надлежност спада надзор над применом прописа којим је за неки прекршај прописана само новчана казна у фиксном износу. То могу бити одговарајуће организационе јединице министарства унутрашњих послова, разне инспекције, одговарајуће организационе јединице пореске управе, одељења за прекршаје при царинарницама и сви други органи који се могу појавити у својству подносиоца захтева.

3. На који новчани износ може гласити прекршајни налог?

Прекршајни налог може гласити само на онај фиксни новчани износ који је одговарајућим прописом прописан за одређени прекршај.

4. Који је основни рок прописан одредбама о прекршајном налогу?

То је рок од осам дана. У року од осам дана:

а) од пријема налога:

- лице против кога је издат прекршајни налог може платити половину износа новчане казне која му је изречена прекршајним налогом и тако се ослободити плаћања преосталог дела (друге половине) новчане казне;
- лице против кога је издат прекршајни налог (које не прихвата одговорност за прекршај) има право да надлежном прекршајном суду, лично или преко поште, поднесе захтев за судско одлучивање о прекршајном налогу.

б) од пријема решења којим је суд утврдио да је, услед одустанка окривљеног од захтева за судско одлучивање, односно услед тога што окривљени није приступио првом рочишту нити је свој изостанак оправдао, прекршајни налог постао коначан и извршан:

- окривљени може поднети жалбу (која не одлаже извршење решења) против тог решења.

в) од пријема захтева суда којим суд од њега тражи да уреди захтев:

- орган који је издао прекршајни налог може уредити прекршајни налог и послати га (уређеног) суду.

5. Резиме

Може се закључити да је увођење института прекршајног налога свакако једна од најважнијих, ако не и најважнија, новина коју доноси нови Закон о прекршајима и у том смислу његова примена ће проузроковати веома значајне ефекте. Из тог разлога је веома битно како ће примена тог института започети, јер од самог почетка примене прекршајног налога у доброј мери зависиће и његова ефикасност и сврсисходност. Иако прекршајни налог показује извесне сличности са постојећим начином решавања прекршаја за које су сада прописане новчане казне у фиксним износима, неопходно је нагласити да се ради о два различита поступка са, исто тако, различитим последицама. Наиме, иако се у оба случаја ради искључиво о прекршајима за које је од санкција прописана само новчана казна и то у фиксном износу постоје значајне разлике:

По до сада важећем Закону лице које је учинило прекршај за који му овлашћено службено лице надлежног органа на лицу места или за прекршаје утврђене увидом у податке који су добијени уз помоћ уређаја за надзор, достављањем путем поште уручи одговарајућу казну има могућност да у остављеном року од осам дана од дана пријема те казне пун износ казне уплати или да се одређеног дана одазове код овлашћеног радника за вођење прекршајног поступка при надлежном органу управе, а по новом Закону након пријема прекршајног налога, као што је раније било речи, лице којем је уручен прекршајни налог може у остављеном року платити половину прописане казне (дакле не целу) или иницирати пред надлежним судом поступак по основу издатог прекршајног налога или се понашати пасивно, у којем случају ће налог постати коначан и извршан и као такав прослеђен од стране органа који га је издао надлежном прекршајном суду на извршење. Већ на први поглед се може уочити да у сада важећој ситуацији учинилац прекршаја је у обавези да плати пун износ казне, а по новом Закону по издатом прекршајном налогу само половину казне, као и то да се у првом случају поступак против њега води по службеној дужности од стране надлежног органа, а по новом Закону поступак по прекршајном налогу може бити вођен само ако то захтева лице којем је тај налог издат. Исто тако, по новом Закону постоји и трећа ситуација, која сада није могућа, а састоји се у томе да издат прекршајни налог по којем казна (половина казне) није плаћена у остављеном року од осам дана, нити је лице којем је тај налог издат захтевало вођење судског поступка по налогу постаје, протоком наведеног рока, коначан и извршан и као такав извршава се од стране надлежног прекршајног суда (по сада важећем Закону у овој ситуацији води се поступак пред надлежним органом управе).

Управо из свих наведених разлога, посебно ценећи последице које издавање прекршајног налога производи, како по учиниоца прекршаја којем је издат налог, тако и по надлежни орган који је издавалац налога, неопходно је почетку примене прекршајног налога прићи темељно са добром припремом и добро организованом едукацијом службених лица при органима надлежним за издавање прекршајног налога и судија прекршајних судова, а посебно треба обратити пажњу и на упознавање грађана са значајем и суштином прекршајног налога кроз његову медијску промоцију.

Уколико се припрема примене прекршајног налога изврши на одговарајући начин сматрамо да ће прекршајни налог допринети да се избегне процесуирање већег броја прекршаја за које буде прописана само новчана казна у фиксном износу, а самим тим допринеће растерећењу рада прекршајних судова и могућности да се у већој мери посвете решавању сложенијих прекршаја за које се подноси захтев за покретање прекршајног поступка.

Љубо Симић,
в.ф. председника Прекршајног суда у Суботици

ДОНОШЕЊЕ И ОБЈАВЉИВАЊЕ ПРЕСУДЕ У ПРЕКРШАЈНОМ ПОСТУПКУ И ОДГОВОРНОСТ ПРАВНИХ ЛИЦА

I Доношење и објављивање пресуде у прекршајном поступку

1. Увод

У прекршајном поступку суд доноси одлуке у облику:

- пресуде,
- решења,
- наредбе.

Израз „одлука“ је родни појам за све облике судског одлучивања, како то коментаришу наши истакнути професори у својим коментарима Законика о кривичном поступку, а могли би слободно и да га назовемо радни појам свих одлука које судови доносе, јер у свакодневној комуникацији користимо израз одлуке, без обзира да ли се ради о пресуди или решењу. Ни Законик о кривичном поступку (члан 154), ни Закон о прекршајима (члан 153) не дају никакву дефиницију појединих врста одлука, нити одређују када се која одлука доноси, него се кроз цео закон за сваку конкретну ситуацију одређује форма одлуке која ће се донети. Нови Закон о прекршајима, за разлику од ранијег Закона, предвиђа три облика одлука које судови доносе, што је сасвим логично обзиром на основна опредељења законодавца, да прекршајни поступак воде само судови, па су из закона брисане одредбе да у одлуке

спадају закључак и забелешка, које су могли доносити органи управе надлежни за вођење прекршајног поступка, док је то било у њиховој надлежности.

2. Саопштавање одлука – члан 154. новог ЗОП-а

Одлуке се саопштавају, по правилу, одмах након доношења (члан 154. Закона о прекршајима) усменим објављивањем присутним странкама, оштећеном и другим лицима која имају право жалбе на ту одлуку. У случају одсуства тих лица, саопштавање се врши достављањем овереног преписа пресуде, односно одлуке. У сваком случају саопштавање одлуке се уноси у записник, а лица коме је одлука усмено саопштена, потврђују то својим потписом.

3. Доношење пресуде – члан 246. новог ЗОП-а

Прекршајни поступак се завршава доношењем пресуде, која може бити осуђујућа или ослобађајућа, односно решењем којим се поступак обуставља или се малолетном учиниоцу прекршаја изриче васпитна мера. Пресуду или решење судија је дужан израдити у року од осам дана од дана окончања свих радњи у прекршајном поступку, које претходе доношењу пресуде, односно решења. О садржини писано израђене пресуде неће бити речи у овом раду, јер су те одредбе идентичне решењима из ранијег Закона, с тим што је у члану 254. новог Закона прецизирана садржина пресуде у делу изреке у вези података за окривљено физичко или правно лице из члана 181. став 1. тачка 3) Закона о прекршајима, којим је прописана садржина захтева. Намерно је означен израз „писано“, јер је израз писмено коришћен у ранијем Закону о прекршајима за „писмену одбрану“, „писмено израђену пресуду“, итд.

4. Објективни и субјективни идентитет – члан 247. новог ЗОП-а

Пресуде донете у прекршајном поступку односе се само на лице које се захтевом за покретање прекршајног поступка терети и само на прекршај који је предмет поднетог захтева. Ово питање ће бити интересантно у вези одговорности правних лица у случају престанка постојања, осим стечаја и ликвидације, о чему ће више бити речи у делу излагања о одговорности правних лица за прекршај. Поставља се питање доношења великог броја ослобађајућих одлука због тога што захтев не садржи правилан чињенични опис прекршаја. Наиме, судија не изврши квалитетну припрему пре покретања прекршајног поступка, не проучи довољно захтев, тако да услед првенствено великог прилива предмета не затражи допуну захтева од овлашћеног подносиоца захтева, па тек у доказном поступку утврди да захтев није ваљан, јер не садржи све елементе прописане законом, услед чега долази у проблем при доношењу одлуке, иако чињенично стање уопште није спорно.

Треба напоменути да се одредбама о главном претресу омогућује подносиоцу захтева да измени садржину захтева у погледу чињеничног описа прекршаја (члан 243. став 2. Закона о прекршајима). Ова одредба је била прописана ранијим Законом о прекршајима, међутим судије су избегавале заказивање претреса, правдајући то као сложени поступак, који значајно утиче на ефикасност, јер се на заказане претресе не одазивају сва позвана лица. Закон о прекршајима регулише када се заказује претрес, ко се позива на претрес и како поступа суд у случају да се окривљени не одазове на претрес или подносилац захтева за покретање прекршајног поступка и које одлуке у тим случајевима суд може донети. Недоласком на заказани претрес и окривљени и подносилац захтева губе одређена права, тако да не постоји ниједно оправдање да се претреси не заказују и да се на претресу отклоне све мањкавости из захтева за покретање прекршајног поступка у делу чињеничног стања. У оваквим случајевима судије треба да користе одредбе о главном претресу и да заказивањем главног претреса отклоне све неправилности везане за чињенични опис прекршаја у захтеву. У том делу неопходно је да подносиоци захтева у потпуности остваре своју улогу коју им закон намеће, имајући у виду начело доказивања.

5. Изрека пресуде – 251. новог ЗОП-а

Неопходно је, мада је познато свим судијама, рећи нешто о садржају изреке пресуде, којом се окривљени оглашава кривим за прекршај. Изрека садржи на првом месту назначење чињеница и околности које чине обележје прекршаја, односно чињенични опис дела од којих зависи примена одређеног прописа о прекршају. Затим је неопходно у изреци навести пропис који је примењен, што је врло битно, јер је познато да суд не обавезује правна квалификација прекршаја коју наводи подносилац захтева. Надаље, изрека садржи одлуку о санкцијама, о одузимању имовинске користи, урачунавању задржавања окривљеног, као и одлуку о трошковима прекршајног поступка. Наравно у случају имовинско правног захтева суд о истом одлучује уколико има довољно елемената да одлучи о том захтеву. У изреци се такође наводи рок плаћања новчане казне и шта ће се предузети против окривљеног ако новчану казну не плати у одређеном року.

Што се тиче одузетих предмета у изреци ће се одредити како ће се и на који начин поступати са одузетим предметима у складу са чланом 54. став 2. Закона о прекршајима, тј. да ли ће се одузети предмети уништити, продати или предати заинтересованом органу, односно организацији. У случају да се не изриче заштитна мера одузимања предмета прекршаја, суд ће одредити да се предмети који су привремено одузети, у смислу члана 231. Закона, врате власнику.

Што се тиче осталих делова пресуде, након трогодишњег искуства код већине судија прекршајних судова не постоје дилеме о садржини увода и образложења пресуда, како је то било потенцирано у неким сличним радовима на ову тему пре почетка рада прекршајних судова. Треба истаћи да је овоме значајно допринео Виши прекршајни суд својим јединственим ставовима, тако да сви првостепени судови примењују прописе на целој територији Републике Србије на јединствен начин, што доводи до потпуне правне сигурности грађана у прекршајном поступку.

6. Објављивање пресуде – члан 252. новог ЗОП-а

Према члану 252. став 1. Закона о прекршајима, пресуда се објављује усмено, ако је окривљени присутан, а писано израђена пресуда доставиће се окривљеном и подносиоцу захтева само ако то захтевају. Дакле први услов је обавезно присуство окривљеног и његово изјашњење о евентуално даљем поступању суда у вези израде пресуде.

Ако се пресуда објављује, у записник се уноси само изрека пресуде и констатује да је пресуда усмено саопштена, да је дато кратко образложење пресуде и упутство о правном леку. Овде има неколико ствари које треба појаснити, мада се одредбе члана 220. ранијег Закона о прекршајима примењују у раду свих судова у последње три године, па се не може говорити да судије немају искуство у доношењу и објављивању пресуда.

Интенција је да се због економичности и ефикасности прекршајног поступка, што већи број пресуда објави и саопшти учиниоцу прекршаја, не умањујући његова права прописана Уставом Републике Србије и наравно Законом о прекршајима, као и различитим конвенцијама о заштити људских права. Када се говори о ефикасности поступка код објављивања пресуда се не сме занемарити чињеница да се учиниоцу прекршаја препис изреке пресуде уручује непосредно након објављивања, тако да се не компликује поступак достављања пресуде, што је велики проблем свих судова у Републици Србији, као и других државних органа, о чему неће бити посебно речи о овом раду.

Када говоримо о заштити окривљеног посебно истичем констатацију у записнику, да је окривљени поучен о праву на жалбу и да се тог права одриче и не тражи писано израђену пресуду, па му се уручује само препис изреке пресуде. Наиме, у прекршајном поступку, као што је познато, учествује широки круг лица са мањим или већим степеном образовања, па је на судијама који воде поступке велика одговорност у вези заштите свих учесника у поступку, а посебно окривљеног. У пракси је примећено да судије оптерећене великом судијском нормом доносе и објављују пресуду чији отправак окривљени из различитих разлога не тражи, а ради се о врло озбиљним последицама за окривљеног које, или није разумео на саслушању, или је сматрао да ће у сваком случају одлука бити донета на правилан и законит начин. Судијама је познато

да без обзира на лично стање окривљеног, истог морају саслушавати уз пуно поштовање његове личности, без да употребе своја стручна знања да би од окривљеног прибавили изјаву или признање дела прекршаја, иако то окривљени који је неук за прекршајни поступак, покушава објаснити на други начин.

При том се морају имати у виду начела прекршајног поступка, од којих је једно и помоћ неукој странци, тако да је суд дужан да се стара да незнање или неукост странака не буде на штету њихових права. Када је реч о овом начелу судије се обично позивају на начело економичности и ефикасности, међутим није сваки ефикасан поступак и економичан, битно је да се поступак спроведе без одуговлачења, али не на штету доношења правилне и законите одлуке.

Према томе врло је значајна правилна примена наведених одредби, као и све правилне констатације код објављивања пресуда и изјава о одрицању права на жалбу, која мора да садржи потписе окривљеног и судије. Примећено је да судије доносе различите форме ових одлука, мада је закон прописао да се у случају објављивања пресуде у записник уноси само изрека пресуде, а не и кратко образложење у форми образложења, нити у форми напомене да се окривљени одрекао права на жалбу и да не тражи писано израђену пресуду. Ради лакше израде преписа изреке пресуде многе судије у записнику након завршног саслушања, када је окривљени дело прекршаја у целости признао и не предлаже извођење било каквих доказа, уносе и заглавље са ознаком суда и бројем предмета, како не би код израде преписа мењали форму, јер препис мора бити идентичан изворнику пресуде који се налази уз записник. Такође се поставља питање у пракси да ли је унета изрека у записник, изворник пресуде на коју се уписује правоснажност, са образложењем да није могуће уписати правоснажност на записнику о саслушању окривљеног. Што се тиче потписивање записника у случају објављивања пресуде, неопходно је да записник потпишу сва лица, како је прописано у члану 242. став 7. након констатације да се окривљени одриче права на жалбу и да писмени отправак одлуке не тражи.

7. Ограничења за примену скраћеног поступка

Законом о прекршајима није ограничена могућност доношења одлуке у скраћеном поступку, ни у односу на висину запрећене казне, ни на врсту прекршаја, за разлику од Законика о кривичном поступку, па се поставља питање као и у досадашњем излагању: када применити одредбе о објављивању пресуде и достављање преписа изреке подносиоцу захтева код сложенијих предмета са заштитним мерама и слично.

Наиме, Законом о девизном пословању прописана је могућност одузимања дела предмета прекршаја без прописивања услова и мерила за враћање одређене количине новца. Пресуда у оваквом случају мора бити израђена у пуној форми, како би подносилац захтева, који није присутан у већини случајева, имао потпуна сазнања због чега је окривљеном изречена санкција и деличмична или потпуна заштитна мера одузимања предмета. У пракси је било случајева доношења пресуде без образложења, где је окривљеном враћено више десетине хиљада еура без образложења, а подносилац захтева не зна разлоге којима се судија руководио при доношењу такве одлуке.

Такође је интересантна ситуација са прекршајима у којима је алтернативно прописана новчана или казна затвора, па судија у процени да се ради о лицу које не може да плати високе новчане казне од 100.000 динара по Закону о безбедности саобраћаја на путевима, изрекне окривљеном мању затворску казну у трајању од 15 дана, као повољнију за окривљеног, обзиром на његово имовинско стање. У оваквим случајевима опредељење судије да изрекне строжију казну по врсти мора образложити, јер је релативно питање шта је у датом тренутку повољније за окривљеног. Судијама је познато да код овог примера окривљени услед неплаћања казне ризикује да му новчана казна буде замењена казном затвора у трајању од 60 дана, а да се у преосталом делу казна наплати принудним путем. У моменту када судија предочи окривљеном наведена законска решења, велики број окривљених пристају на мању затворску казну у циљу избегавања наплате казне на горе описан начин, иако суд не може правити нагодбе са окривљеним, јер су Законом о прекршајима одређена правила о одмеравању казне.

У односу на малолетнике не може се донети одлука објављивањем решења, нити се малолетник може одређи права на жалбу.

Што се тиче ослобађајућих одлука, свака пресуда мора бити образложена, како би подносилац захтева имао потпун увид у разлоге доношења такве пресуде, те по својој процени могао да користи право жалбе. У пракси судова је примећено, додуше у мањем броју, доношење ослобађајућих одлука након саслушања окривљеног или након одржаног претреса.

8. Практични примери

Раније је било речи да судови доносе различите одлуке у погледу форме, када је у питању објављивање пресуде. Као прво, у записник, након саслушања окривљеног и закључења записника, уноси се заглавље са називом суда и бројем предмета и грбом Републике Србије, што иначе садржи свака писана пресуда или препис пресуде. Ово се ради из практичних разлога, ради копирања свих елемената судске одлуке у препису, да се не би губило време у техничком смислу, додавањем заглавља, увода, итд. о чему је већ било говора у овом раду. Сматрам да би након саслушања окривљеног суд требало да у складу са законом донесе и објави пресуду без увода, заглавља и грба, што би технички имало следећи изглед:

Република Србија

Прекршајни суд у _____

Одељење суда у _____

Посл. бр. ПР _____

Дана: _____

_____

ЗАПИСНИК О САСЛУШАЊУ ОКРИВЉЕНОГ

Састављен у Прекршајном суду у _____, Одељењу суда у _____, дана _____ године, са почетком у _____ часова, у прекршајном предмету против окривљеног _____ из _____, због прекршаја из члана _____

Непотребно изостављено.

Од стране судије окривљени је упознат са правом да прочита записник или да му се записник прочита, те исти изјављује: Записник је гласно диктиран, исти сам разумео, те не желим да ми се записник прочита, нити да га ја прочитам. На сачињени записник немам примедбе, те исти у знак сагласности својеручно потписујем.

Довршено у _____ часова.

Окривљени:

Записничар:

Судија:

_____

_____

_____

Након чега суд је донео и јавно објавио применом члана 252. став 1. Закона о прекршајима

У ИМЕ НАРОДА

ПРЕСУДУ

Окривљени _____, ЈМБГ: _____, од оца _____, рођен _____ године у _____, по занимању _____, запослен у _____, са месечним примањима од _____ динара, брачно стање _____, прекршајно _____ осуђиван, са пребивалиштем у _____ ул. _____

К р и в ј е

што је дана _____ године у _____ часова _____ чиме је учинио прекршај из члана _____ па се на основу члана _____ истог Закона

О С У Ћ У Ј Е

На плаћање НОВЧАНЕ КАЗНЕ у износу од _____ (_____) динара, коју је окривљени дужан уплатити у року од 15 дана од дана правоснажности пресуде, што ако не учини иста ће се, у смислу члана 37. став 1. и 2. Закона о прекршајима, заменити казном затвора у трајању од _____ (_____) дана, тако што ће се за сваких започетих 1.000,00 динара новчане казне, одредити један дан затвора.

У смислу члана 130. став 1. и став 2, члана 131. став 1. и члана 132. Закона о прекршајима, те сходно члану 27. став 2. Правилника о накнади трошкова у судским поступцима ("Службени гласник РС број 57/03"), утврђују се трошкови прекршајног поступка у паушалном износу од _____ (_____) динара, које је окривљени дужан уплатити у истом року као и новчану казну, под претњом принудног извршења.

С у д и ј а

_____

Одлука је усмено саопштена и образложена, окривљени је поучен о правном леку, исти се одриче права на жалбу и не захтева да му се достави писано израђена пресуда.

Окривљени

Судија

Дакле, форма одлуке није прописана по редоследу и садржини, обавезан је потпис окривљеног, како на записнику, тако и након унете изјаве о одрицању од права на жалбу. Све остало зависи од креативности судије који води поступак у техничком смислу, а на примеру који је дат наведена су нека основна запажања изамерке:

1. Првостепени судија правилно, након закључења записника, уместо комплетног увода, наводи да суд усмено саопштава и објављује пресуду, након чега уноси у записник изреку пресуде и све остале битне делове објављене пресуде, а у препису пресуде преузима комплетну изреку из записника, тако да је препис пресуде, практично, без увода чију садржину је закон прописао.
2. У пракси више судова примећено је да се у изреци пресуде, који је саставни део записника, наводи да је пресуда постала правоснажна у односу на окривљеног истог дана када је саопштена и објављена из разлога, јер се окривљени одрекао права на жалбу. Не постоји делимична правоснажност пресуде, пошто иста постаје правоснажна тек ако се на пресуду не може изјавити жалба.
3. У препису пресуде, након упутства о праву на жалбу, као напомена се наводи да је пресуда постала правоснажна у односу на окривљеног. Обзиром да је судијама познато ко може поднети жалбу на пресуду, оваква решења би довела до погрешног закључка од стране окривљеног, да се одлука не може променити на горе, по жалби подносиоца захтева, што би имало за последицу потпуну правну несигурност. Наиме, окривљени је напустио судску зграду, односно судницу са уверењем да је за одређени прекршај кажњен одговарајућом казном, са којом се практично сагласио, изјавом да се одриче права на жалбу, а након жалбеног поступка, тачније у

извршењу, сазнаје да казна која му је саопштена након саслушања није иста у извршном поступку, јер је виши суд по жалби подносиоца захтева одлуку преиначио на штету окривљеног у погледу висине казне или заштитне мере. Осим тога, ова напомена би била некоректна према подносиоцу захтева као упозорењу да је одлука донета и да је жалба беспредметна. Пошто је садржина пресуде Законом о прекршајима прецизно одређена, у препису или писано израђеној пресуди не могу се додавати никаква обавештења у форми напомене, забелешке, налога и слично.

4. Ослобађајућа пресуда након изреке садржи образложење судије о разлозима доношења такве одлуке, где се анализира изјава односно одбрана окривљеног и искази сведока, са навођењем чијим исказима је поклоњена вера и због чега је донета ослобађајућа одлука. Претпоставка је да је судија који је донео такву одлуку и сам имао дилему да ли такву одлуку донети у скраћеном поступку или је образложити, па је нашао средње решење да ипак део образложења унесе у записник, такође уз претпоставку да је подносиоцу доставио само препис изреке пресуде, без поменутог образложења.
5. Примећено је да један број судија нема на записнику потпис окривљеног, којим потврђује да се одрекао права на жалбу и да не тражи достављање писано израђене пресуде, мада је закон у томе изричит да изјава о одрицању права на жалбу мора садржавати и потпис окривљеног.

9. Закључак

Овај кратак осврт на доношење и објављивање пресуде у прекршајном поступку нема за циљ постављање одређених правила и стандарда код израде и саопштавања пресуда. Сврха овог рада је да се судије упознају са различитим начином рада појединих судија и судова, по одредбама ранијег Закона о прекршајима, без намере да се поступак на било који начин унифицира, али свакако са циљем да свим судијамаупуту порука везана за економичност и ефикасност у прекршајном поступку, како је одредбама новог Закона о прекршајима предвиђено. Један од важних сегмената економичности и ефикасности је сва-

како доношење и објављивање пресуде у такозваном „скраћеном поступку“, мада га Закон о прекршајима тако не назива, из разлога који су већ наведени у овом раду, са посебним акцентом на избегавање проблема у вези достављања судских одлука.

У неким будућим изменама Закона о прекршајима, требало би прецизније регулисати доношење и објављивање пресуда, уз одређене лимите, у погледу врсте прекршаја или висине казне, како не би долазило до различитог поступања судија, а да то и даље буде у функцији ефикасности прекршајног поступка, што не би утицало на положај окривљених и њихову заштиту у прекршајном поступку.

II Одговорност правних лица у прекршајном поступку

Обзиром на тематску целину у оквиру које се говори о новим решењима за унапређење ефикасности прекршајног поступка, није у првом плану теоретска обрада правног положаја правних лица у казненом законодавству Републике Србије. Другим речима, неће бити анализе и упоређивања са одговорношћу правних лица за привредне преступе и прекршаје, али ће свакако бити поређења са одредбама Закона о одговорности правних лица за кривична дела, обзиром да код свих досадашњих радова и публикација везаних за одговорност правних лица није ни могло бити речи о кривичним делима правних лица до доношења таквог закона који је донет и објављен у „Службеном гласнику РС“ бр. 97/2008 од 27.10.2008. године.

Надаље, мада се у наслову не помињу одговорна лица, овај рад би био непотпун ако се у склопу одговорности правних лица не говори и о одговорним лицима, обзиром на повезаност њихове одговорности за прекршаје, у смислу члана 27. Закона о прекршајима (раније члан 17), о чему ће детаљније бити речи у овом раду. Када говоримо о правним лицима у прекршајном поступку, онда првенствено мислимо на привредна друштва основана у складу са Законом о привредним друштвима. Овај Закон је битан јер се њиме регулише положај привредних друштава од оснивања, статусних промена, управљања и престанка правног лица, о чему ће бити посебно речи у делу Закона о прекршајима који говори о одговорности правних лица и извршењу одлука, односно казни које се изричу правним лицима.

1. Прекршајна одговорност правних лица – члан 27. новог ЗОП-а

Одговорност правних лица регулисано је чланом 27. новог Закона о прекршајима, којим је прописано да је правно лице одговорно за прекршај учињен радњом или пропуштањем дужног надзора органа управљања или одговорног лица или радњом другог лица које је у време извршења прекршаја било овлашћено да поступа у име правног лица. Решење је идентично члану 17. ранијег Закона, једина разлика је што је раније у складу са дефиницијом прекршаја из члана 2. тог Закона и правно лице било одговорно за прекршај учињен скривљено предузетом радњом или пропуштањем дужног надзора од стране органа управљања или одговорног лица. Одговорност правних лица је прецизирана и уподобљена са Законом о одговорности правних лица за кривична дела, тако да је у члану 27. став 2. прописано да је правно лице одговорно за прекршај и у случају када:

1. орган управљања донесе противправну одлуку или налог којим је омогућено извршење прекршаја или одговорно лице нареди лицу да изврши прекршај;
2. физичко лице изврши прекршај услед пропуштања одговорног лица да над њим врши надзор или контролу.

У ставу 3. истог члана је прописано да правно лице може одговарати за прекршај и у случају када је против одговорног лица прекршајни поступак обустављен или је то лице ослобођено од одговорности под условима из члана 250. тог Закона или ако постоје правне или стварне сметње за утврђивање одговорности одговорног лица у правном лицу или се не може одредити ко је одговорно лице. Дакле постоји ситуација да одговорно лице буде ослобођено одговорности, ако има околности које искључују прекршајну одговорност окривљеног, или ако није доказано да је учинио прекршај за који је против њега поднет захтев за покретање прекршајног поступка. Ранијим Законом је било прописано, и у пракси примењивано, да правно лице одговара за прекршај и када је поступак обустављен против одговорног лица или је пресудом ослобођено одговорности, с тим да је у поступку било утврђено да је до прекршаја дошло радњом извршења од стране неког другог лица.

Такође је појашњена и одговорност правних лица у случају када се у поступку утврди да је неко физичко или одговорно лице у правном

лицу осуђено за привредни преступ или кривично дело у вези са прекршајем за који се терети правно лице, јер околност да је одговорно лице у својству физичког лица или неко друго лице кажњено не искључује прекршајну одговорност правног лица, пошто се не може сматрати да се ради о истом делу. Погрешно би било становиште да се ради о повреди члана 8. Закона о прекршајима и одступања од правила да се никоме не може поново судити, нити му може бити изречена прекршајна санкција за прекршај о коме је правоснажно одлучено у судском поступку. Што се тиче облика виности одговорних лица, остала је иста дефиниција за физичка, односно одговорна лица у смислу урачуњливости, умишљаја и нехата, стварне и правне заблуде, а дефинитивно је промењен концепт којим се одговорност везује за скривљену предузету радњу одговорног или другог лица.

2. Одговорност правних лица у стечају и ликвидацији

– члан 28. новог ЗОП-а

Чланом 28. Закона о прекршајима прописано је да престанком постојања правног лица у току прекршајног поступка престаје одговорност за прекршај, осим у случају постојања правног следбеника, када за прекршај одговара правни следбеник. Такође је одређено, да ће се у случају престанка правног лица, након правоснажно окончањог прекршајног поступка, санкције извршити према правном следбенику. Ово су нове одредбе које су унете у Закон у циљу спречавања избегавања одговорности за прекршај намерним гашењем правног лица и променом статуса на различите, законом дозвољене начине. Познато је судијама који воде прекршајне поступке против правних лица, да се те околности појављују у току прекршајног поступка, а у не малом броју случајева и након окончања прекршајног поступка, када настају нови, процесно правни проблеми, међу којима је најважнији проблем извршење пресуде, пошто се новчане казне или друге санкције не могу извршити због ликвидације правног лица на било који начин. Ова околност доводи до бесмислености вођења прекршајног поступка, јер се значајан број правних лица у току године угаси ради избегавања плаћања високих новчаних казни за прекршаје прописане Законом о раду, Царинским законом, различитим пореским прописима, итд.

Дакле, законодавац изричито констатује, да престаје одговорност за прекршај правног лица које је угашено у складу са законом, осим у једном случају, када правно лице има правног следбеника. Оно што је интересантно и важно у прекршајном поступку, треба истаћи да Законом није одређено на који начин се у покренути прекршајни поступак укључује правни следбеник. Према члану 247. Закона одређен је објективни и субјективни идентитет, тако да се одлуке у прекршајном поступку односе само на лица која се захтевом за покретање прекршајног поступка терете и само на прекршај који је предмет поднетог захтева. Истим чланом је у ставу 3. прописано да је подносилац захтева овлашћен да усмери захтев против правног следбеника, ако након покретања прекршајног поступка правно лице против кога се води поступак престане да постоји. То представља изузетак од става 1. цитираног члана, по коме се прекршајни поступак води само против лица одређеног у захтеву за покретање прекршајног поступка. Дефиниција усмеравања захтева према правном следбенику није јасна, нарочито ако се имају у виду одредбе о захтеву за покретање прекршајног поступка и решењу о покретању прекршајног поступка, која тема је иначе обухваћена посебним радом у оквиру едукације судија у вези решења за унапређење ефикасности прекршајног поступка. Треба напоменути да овакво решење садржи Закон о прекршајима Републике Хрватске, с тим што је у одредбама тог закона изричито прописано да се на главном претресу подносилац захтева или тужилац изјашњава о промени захтева за покретање прекршајног поступка у погледу лица на које се захтев односи. У новом Закону о прекршајима, у одредбама о претресу није прописана могућност измене захтева за покретање прекршајног поступка у односу на лица против којих се води поступак, него само у односу на садржину захтева у погледу чињеничног описа прекршаја (члан 243. став 2.).

Законом о одговорности правних лица за кривична дела прописано је да у случају престанка правног лица, пре окончања кривичног поступка, новчану казну, меру безбедности или меру одузимања имовинске користи суд изриче правном лицу које је његов правни следбеник, ако је претходно утврђена одговорност правног лица које је престало да постоји (члан 8. став 1.), а исто тако да ће се изречена санкција извршити према правном лицу које је правни следбеник правног лица које је престало да постоји. Овде се мора истаћи да је одредба овог Закона, која гласи: „ако је претходно утврђена одговорност правног лица“

непрецизна и нејасна, јер се одговорност правног или физичког лица утврђује пресудом, када се окончава кривични поступак, па је нејасно на који начин се новчана казна или друга мера може изрећи правном следбенику и којом врстом одлуке. Закон о прекршајима је у целости преузео ове одредбе, тако да ћемо тек почетком примене овог процесног Закона стварати нашу правну праксу, у оваквим поступцима. У сваком случају одлучивање мимо захтева у погледу чињеничног стања је био основ за укидање првостепених пресуда, због битне повреде одредаба поступка, а пракса ће показати какве ће одлуке доносити другостепени суд у случајевима када се одлука доноси или извршава у односу на правне следбенике.

Што се тиче стечаја, преузето је раније решење из члана 17. став 2, што значи да се правном лицу у стечају не може изрећи казна, него само заштитна мера, одузимање предмета прекршаја и одузимање имовинске користи.

Страна правна лица одговарају за прекршај који је учињен на територији Републике Србије, једнако као и домаћа правна и одговорна лица, ако страно правно лице има пословну јединицу или представништво у Републици Србији, с тим што је проширена одговорност страних правних лица за прекршај који учине на територији Републике Србије својим превозним средством, ако прописом којим је тај прекршај регулисан није нешто друго предвиђено. Ова одредба је усклађена са прописима који уређују привредне преступе и потребама праксе, јер мањи број страних лица има своја представништва или пословне јединице у Републици Србији, док велики број страних правних лица користи превозна средства на територији Републике Србије из којег коришћења могу проистећи разноврсни прекршаји.

3. Саизвршилаштво – члан 23. и 26. новог ЗОП-а

Када се говори о саизвршилаштву у прекршајном поступку, мора се поћи од основног појма саучесништва у прекршају, јер прекршај може извршити једно лице или прекршај може бити резултат заједничког деловања више лица, која предузимају исте или различите радње. Субјекти чијим је радњама остварен прекршај називају се саучесници, а један од облика је саизвршилаштво, када више лица заједнич-

ки изврши прекршај. Постоје и други облици саучесништва, као што је подстрекивање и помагање, што би било саучесништво у ужем смислу, јер подстрекачи и помагачи не извршавају прекршај, него својим радњама учествују у прекршају, који други врши (члан 296. Царинског закона). Да би постојало саучесништво, неопходно је да саучеснике повезује субјективна и објективна веза, односно свест о заједничком деловању и постојање прекршаја као резултат деловања тих учесника. Улога и допринос сваког саучесника може бити од утицаја на висину казне сваком од њих.

У пракси се појављује проблем када саизвршиоци не предузимају заједно исту радњу, него учествују у извршењу прекршаја посебним радњама, па је потребно у поступку утврдити намеру саизвршилаца да заједнички изврше прекршај. Порука је судијама који воде поступак да све ове аспекте добро сагледају, да би у односу на поднете захтеве донели законите и правилне одлуке, тим пре што подносиоци захтева ове одредбе у најмању руку злоупотребљавају подношењем захтева против више правних и одговорних лица, јер претходно нису утврдили све чињенице, које би их определиле према ком лицу треба поднети захтев за покретање прекршајног поступка, па остављају условно речено суду да када утврди чињенично стање, донесе одлуку о казни свих окривљених или појединих лица из захтева. Ово значајно оптерећује прекршајни поступак и утиче у највећој мери на смањење ефикасности поступка, који дужином трајања постаје потпуно неекономичан и бесмислен, обзиром на рокове у којима се води прекршајни поступак за царинске прекршаје.

Законом о прекршајима је одређено да у случају када више лица учествовањем у радњи извршења прекршаја заједно учине прекршај или остварујући заједничку одлуку другом радњом битно доприносу извршењу прекршаја, свако од њих казниће се казном прописаном за тај прекршај (члан 23). Према члану 26. наведеног Закона, саизвршилац је одговоран за прекршај у границама свог умишљаја или нехата. Што се тиче правних лица, овај институт није био посебно значајан у прекршајном поступку све до промене надлежности за вођење прекршајних поступака по Царинском закону, којим је прописна одговорност саизвршилаца. Користећи ову одредбу царински органи, као подносиоци захтева, нису водили рачуна о свим битним елементима саизвршилаштва, па је у многобројним захтевима вођен поступак против више правних и одговорних лица, да би се на крају утврдило да се не

могу сматрати саучесницима учиниоца прекршаја, што знатно компликује прекршајни поступак. Другим речима, неопходно је да судије који воде прекршајни поступак правилно утврде саучесништво у извршењу прекршаја, облик саучесништва, водећи рачуна о начину извршења дела и границама одговорности и кажњивости саучесника, да одлука не би била донета на штету појединих окривљених као саизвршилаца.

4. Прекршајне санкције – члан 32. до 50. новог ЗОП-а

Правном лицу за прекршај се може изрећи новчана казна, опомена и заштитна мера у складу са одредбама прописаним у глави IV. Новчана казна је прописана у члану 39. Закона о прекршајима, са напоменом да је доња граница за правна лица смањена на 50.000,00 динара, имајући у виду економски положај правних лица у време доношења Закона, али обзиром на горњу границу од 2.000.000,00 динара, могуће је дакле изрећи правним лицима и веће новчане казне за учињене прекршаје. У ставу 4. истог члана прописан је општи максимум новчане казне за прекршај из области јавних прихода, јавног информисања, царинског, спољнотрговинског и девизног пословања, животне средине, промета роба и услуга и промета хартија од вредности, тако да највећа казна не прелази петоструки износ највећих новчаних казни из става 1. члана 39, што би значило да се правним лицима не може изрећи већа казна од 10.000.000,00 динара. Овај максимум у пракси може бити већи од двадесетоструког износа вредности робе која је предмет прекршаја по царинском закону, али је због правне сигурности предвиђен овај општи максимум.

4.1. Ослобађање од казне – члан 44. новог ЗОП-а

Што се тиче примене института ослобађања од казне, новина је да суд може ослободити од казне учиниоца прекршаја правно лице, ако је после извршења прекршаја, а пре него што сазна да је окривљено, отклони последице дела или надокнади штету проузроковану прекршајем. Одредба је врло слична ранијој одредби члана 41. Закона о прекршајима по којој је суд могао обуставити поступак против учиниоца прекршаја за који је прописана новчана казна, ако је након извршења прекршаја, а пре покретања прекршајног поступка, отклонио противправно стање

или надокнадио штету коју је изазвао прекршај. Разлика је у сазнању о положају окривљеног у поступку, коју су судије у пракси примењивале код изрицања опомене у случају када је учинилац после покретања поступка, а пре доношења пресуде испунио прописану обавезу. Применом ове одредбе суд је у позицији да ослободи окривљено правно лице од плаћања казне, али се поставља питање утврђивања времена сазнања правног лица да има положај окривљеног у поступку. Могуће је да дође до различитих тумачења ове одредбе, јер државни органи приликом откривања прекршаја сачињавају прописане записнике који се обавезно достављају правном лицу, из којих је извесно да ће против правног лица бити покренут прекршајни поступак, па је питање да ли је отклањање последица дела или накнаде штете након пријема записника, услов да се донесе оваква одлука или је законодавац под тим подразумевао предају захтева за покретање прекршајног поступка надлежном суду или решење о покретању прекршајног поступка, када у ствари окривљени стиче то својство. Обзиром да ова одредба није императивног карактера на сваком судији је да у појединачним предметима утврди услове за примену овог института и да донесе ваљану и закониту пресуду.

4.2. Прекршај у продуженом трајању – члан 46. новог ЗОП-а

Одредбом члана 46. Закона о прекршајима, први пут је уведен институт продуженог прекршаја, који се до сада у пракси примењивао, позивајући се управо на одредбе Кривичног законика. Прекршај у продуженом трајању може бити интерес окривљеног правног лица у случајевима неплаћања пореских обавеза у дужем периоду или прекршаја по прописима који регулишу царинску делатност. Веома је битно утврдити околности када се може сматрати да више повезаних прекршаја чини једну целину, да би се сматрао једним прекршајем у продужењу, тим пре што се и једна и друга наведена врста прекршаја чине на истом месту и ради се о истоверним предметима прекршаја. На судији који води поступак је да евентуално утврђени продужени прекршај санкционише на начин прописан чланом 46. став 5. Закона о прекршајима, према којем се за продужени прекршај може изрећи казна тежа од прописане, али не више од двоструке мере прописане казне, нити казна може бити већа од највише мере казне из члана 45. став 2. за прекршаје учињене у стицају.

5. Заштитне мере – члан 51. до 67. новог ЗОП-а

Што се тиче заштитних мера, интересантна је заштитна мера која је била прописана и ранијим законом, а то је забрана вршења одређене делатности правном лицу, односно забрана одговорном лицу да врши одређене послове, која се може изрећи у временском трајању од 6 месеци до 3 године, с тим што се рок рачуна од дана извршности пресуде, за разлику од ранијег решења, када су се ове мере извршавале од правоснажности пресуде. Пракса је показала да се пресуде чак и по жалби на првостепене одлуке тешко достављају, па обзиром да правоснажност наступа даном доношења другостепене одлуке, заштитна мера тече од тог дана, а да окривљени немају сазнања о томе да им је изречена заштитна мера постала правоснажна. Могуће је да правно лице у таквој ситуацији обавља промет робе, не знајући да има забрану обављања делатности у тој области, па ново решење да забрана тече од дана извршности пресуде, подразумева да је окривљено правно лице упознато да ће мера почети да тече у року од 15 дана од дана достављања другостепене одлуке и да непоштовање те мере производи одређене последице за правно лице од тог датума.

6. Одузимање имовинске користи – члан 68. до 70. новог ЗОП-а

Одузимање имовинске користи решено је на идентичан начин као и у старом закону, ради спречавања противправног прибављања одређене вредности настале извршењем прекршаја. Разлози правичности намећу да нико не може да задржи имовинску корист прибављену извршењем прекршаја, која решења садржи и Кривични законик Републике Србије, као и закони свих држава у окружењу. Законом није одређено шта се подразумева под имовинском користи, али то су свакако у првом реду новац, предмети од веће вредности, као и свака друга имовинска корист прибављена прекршајем и логично је да се таква корист одузима без накнаде, а ако то није могуће учинилац се може обавезати да плати одговарајући новчани износ који одговара прибављеној имовинској користи.

У пракси се појављује проблем утврђивања висине имовинске користи од стране подносиоца захтева, који само наводе висину новчаног износа без образложења, што судија који води поступак у најблажој варијанти прихвати и донесе одлуку о одузимању имовинске користи. Окривљени тек у жалби истиче да суд није ценио одређене трошкове и расходе за запослене или материјале у конкретним случајевима, па није правилно утврдио имовинску корист која не може бити у досуђе-ном износу. Пошто суд не образлаже у већини случајева висину оду-зете имовинске користи, другостепени суд при оваквој жалби мора да укине првостепену одлуку и врати предмет на поновно одлучивање, што опет утиче на смањење ефикасности и економичности поступка.

7. Прекршајни поступак – члан 108. новог ЗОП-а

Против правног лица и одговорног лица у правном лицу води се једин-ствени прекршајни поступак, осим ако постоје законски разлози да се поступак води само против једног од њих (члан 108. Закона). Ако се против одговорног лица у правном лицу не може покренути поступак, исти ће се покренути и спровести само против правног лица. У случају да је правно лице престало да постоји или постоје друге сметње за вођење прекршајног поступка, поступак ће се покренути и спровести само против одговорног лица у правном лицу. Оваква решења била су садржана и у члану 98. старог Закона о прекршајима, а новина је да ће се у случају престанка постојања правног лица пре окончања прекр-шајног поступка исти наставити према правном следбенику. У одред-бама цитираног члана 108. Новог Закона о прекршајима се такође не наводи на који начин ће се и каквом одлуком и по чијој иницијативи наставити поступак према правном следбенику. У случају да се посту-пак не може водити против одговорног лица због тога што је недосу-пан или се не зна боравиште окривљеног, могуће је донети одлуку о прекиду поступка, само у односу на одговорно лице, а против правног лица наставити прекршајни поступак.

За разлику од ранијих решења о надлежности нови Закон о прекршаји-ма одређује да прекршајни поступак у првом степену воде прекршајни судови, што значи да су искључени органи управе, осим јединог изу-зетка - Републичке комисије за заштиту права у поступцима јавних на-бавки (члан 100. став 2. новог ЗОП-а).

8. Представник правног лица - члан 120. до 125 новог ЗОП-а

За правно лице у прекршајном поступку учествује његов представник, који је овлашћен да предузима све радње које може да предузима окривљени у прекршајном поступку (члан 120. новог Закона). Представник окривљеног правног лица је лице овлашћено да то правно лице представља или заступа на основу закона или другог акта, као законски заступник или заступник по овлашћењу органа који га је одредио за представника (члан 121. новог ЗОП-а). Једини изузетак је да представник правног лица не може бити лице које је у истој ствари сведок или одговорно лице против кога се води прекршајни поступак за исти прекршај, осим ако је то лице једино овлашћено за заступање окривљеног правног лица. У наведеним ситуацијама из члана 123. новог Закона, суд је дужан да позове правно лице да у року од осам дана одреди другог представника. У свим осталим случајевима суд позива окривљено правно лице да по пријему позива одреди свог представника. Уколико окривљено правно лице на позив суда не одреди свог представника, односно другог представника може бити кажњено по одредбама члана 124. новог Закона новчаном казном до 30.000,00 динара, а за свако наредно неодазивање позиву правно лице може бити кажњено до 100.000,00 динара.

У односу на ранија решења по Закону о прекршајима (члан 114) новим Законом (члан 124) је прописана могућност кажњавања правног лица за неодређивање представника дефиницијом „може се“, што значи да се оставља на процену судији да ли је у сваком конкретном случају оправдано кажњавање правног лица прописаном казном. У наставку истог члана прописано је да ће се у случају да после изрицања те казне правно лице не одреди свог представника, казнити новчаном казном од 50.000,00 динара до 100.000,00 динара за свако даље неодазивање позиву. Ово значи да је казна у такозваном другом кругу обавезна, јер законом није прописано да се може казнити, него императивно „казниће се“. Претпоставка је да је законодавац желео овим решењем да дисциплинује правна лица у правцу поштовања одлука суда. Такође, новина је и став 2. члана 124, у вези изречених казни правном лицу, да жалба против решења којим се кажњава правно лице не одлаже извршење тог решења.

Одредбе о браниоцу правног лица су идентичне ранијем решењу, с тим што је прецизирано да бранилац правног и одговорног лица не може бити лице које је у истом прекршајном поступку имало својство представника правног лица, што је познато судијама који воде првостепенe прекршајне поступке, јер се врло често појављују адвокати ангажовани од стране послодавца, да заступају правно лице и да истовремено бране окривљеног као одговорно лице.

Одредбе о достављању, разматрању и преписивању списка су идентичне решењима из старог Закона.

9. Позивање и саслушање представника правног лица **– члан 201. новог ЗОП-а**

Одредбе о позивању су преузете из ранијег Закона, као и одредбе о саслушању представника правног лица (члан 201. новог ЗОП-а), које су сада посебно издвојене и децидно је наведено који подаци ће се узети од представника правног лица, што је веома битно за поједностављење поступка извршења у ситуацији ако то правно лице буде кажњено за прекршај. Ради се о подацима који врло често подносилац захтева не достави, иако га обавезују на то одредбе о садржини захтева за покретање прекршајног поступка, па је поступајући судија у обавези да накнадно прибавља податке о ПИБ-у, матичном броју, пословним рачунима правног лица и слично.

Посебно се указује судијама на могућност писане одбране окривљеног правног или одговорног лица, коју је и нови Закон регулисао на исти начин, осим што је не назива „писмена одбрана“, тако да се одбрана може дати у писаној форми само у случају ако суд нађе да непосредно усмено саслушање није потребно, с обзиром на значај прекршаја и податке којима суд располаже. У пракси је честа појава да правно и одговорно лице након пријема позива поднесу заједничку одбрану у писаној форми, преко браниоца адвоката или самостално путем стручне службе у правном лицу. У таквим одбранама из различитих интереса окривљени не наводе све податке у вези дела за који се терете, него само податке који им иду у прилог. Када се говори о ефикасности и економичности прекршајног поступка, ово је једно од класичних начина да се поступак одуговлачи, без икакве потребе. Судија који води

поступак зна шта су битни елементи прекршаја, када се ваљано припреми за расправу, па је свака писана одбрана која се не бави суштином, него формом, губљење времена у процесном смислу, јер судија мора након такве писане одбране, поново позвати окривљене ради саслушања и утврђивања потпуног чињеничног стања. Суд је у обавези да омогући представнику правног лица да се изјасни о чињеницама и доказима које терете окривљено правно лице на тај начин што ће приликом првог саслушања представнику предочити све доказе који су приложени уз захтев за покретање прекршајног поступка и унети његово изјашњење о тим доказима. Дакле, ако у позиву није назначено да се одбрана може поднети у писаној форми, не може се остављати на вољу окривљенима да одлучују о начину кореспонденције са судом.

Постоји у пракси врло често погрешно навођење назива правног лица од стране подносиоца захтева, што судији по пријему предмета, а пре покретања прекршајног поступка није познато, па се поступак покреће против правног лица наведеног у захтеву, а тек касније се обично из печата на поднесцима или овлашћењу за заступање, утврди да није правилан назив правног лица. Ово има за последицу укидање првостепених одлука из строго формалних разлога, што је потпуно оправдано, јер се касније таква одлука не би могла извршити. Такође, се дешава да подносиоци захтева означе правно лице са пуним називом и седиштем, а у наставку додају огранак или пословну јединицу, па судија омашком унесе у пресуди поред назива правног лица и додатак са огранком или пословном јединицом, као и седиште тог дела правног лица, па испада да је пословна јединица кажњена за прекршај, а неспорно је да огранак или пословна јединица нема својство правног лица и не може самостално одговарати за прекршај. Ова ситуација се може отклонити пажљивим прегледом предмета приликом доношења решења о покретању прекршајног поступка, што судије због оптерећености предметима, врло често превиде, а што има за последицу, као што је већ речено, укидање таквих одлука и одуговлачење прекршајног поступка.

10. Главни претрес и доношење одлука

Суд може одредити одржавање претреса, на који се позива представник правног лица, који има сва права у поступку као и окривљено физичко лице у прекршајном поступку, то јест да предлаже доказе, даје предлоге и да по одобрењу судије који води поступак поставља питања лицима који се саслушавају. У случају измене садржине захтева од стране овлашћеног представника подносиоца захтева, представник правног лица може тражити да се претрес одложи, како би се упознао са изменом захтева и припремио ваљану одбрану. У одредбама о претресу, као што је раније речено, нема речи о измени захтева за покретање прекршајног поступка у односу на лица против којих се води прекршајни поступак, иако је у законима о прекршајима појединих држава овај случај регулисан прецизно, тако да се у случају престанка постојања правног лица, на претресу може мењати садржина захтева, како у погледу чињеничног описа прекршаја, тако и у погледу идентитета окривљеног правног лица.

У случају да суд не одложи претрес ради припреме одбране по измененом захтеву, претрес се закључује и може се донети пресуда и јавно објавити изрека пресуде. Законом нису прописана било каква ограничења у односу на правна лица, тако да се овлашћени представник правног лица може одрећи права на жалбу и одустати од захтева за доставу писано израђене пресуде, у којем случају се представнику уручује само препис изреке пресуде.

11. Извршење одлука

Одлуке у прекршајном поступку стичу својство правноснажности, када се више не могу побијати жалбом или кад жалба није дозвољена. Одлука се извршава када за извршење нема законских сметњи у року од 15 дана од дана правоснажности, односно од дана достављања другостепене одлуке. Чланом 307. став 6. новог Закона о прекршајима прописана је ситуација у случају престанка постојања правног лица након правноснажно окончаног поступка, када се санкција за прекршај и имовинска корист извршава према правном лицу које је правни следбеник кажњеног правног лица, које је престало да постоји. Што

се извршења пре правоснажности тиче нису прописани услови да се изречена казна у односу на страну правно лице може извршити пре правоснажности, што је и логично, имајући у виду случајеве прописане у члану 308, као изузетке за извршење осуђујућих пресуда пре њене правоснажности.

Извршење заштитне мере одузимања предмета врши орган у чију надлежност спада извршење, односно надзор над извршењем прописа по којем је заштитна мера изречена. Новчана казна изречена правном лицу се у случају неплаћања у одређеном року, наплаћује принудним путем у складу са одредбама Закона о прекршајима (члан 307 - 323), тако што се решењем одређује о принудној наплати новчаних казни, трошкова поступка и осталих новчаних износа са рачуна кажњеног правног лица, који се воде код пословних банака. Обзиром да је извршење одлука донетих у прекршајном поступку предмет посебне тематске целине, у овом раду неће бити ширег излагања о поступку извршења казни за правна лица, имајући у виду да су и нова решења у Закону о прекршајима који предвиђа значајну улогу прекршајног суда у поступку извршења.

12. Закључак

Овим радом су у скраћеном облику појашњене одредбе Закона о прекршајима које регулишу положај и прекршајну одговорност правних лица, указивањем на одређене проблеме који се јављају у пракси. Такође је дат приказ разлика у решењима из раније важећег Закона и новог Закона о прекршајима, са посебним освртом на најбитније разлике у погледу наслеђивања прекршајне одговорности у различитим фазама поступка. Оно што је најбитније истаћи, јесте надлежност судова да воде прекршајне поступка и искључење надлежности органа управе за вођење прекршајних поступака, осим већ наведеног изузетка који се односи на првостепену прекршајну надлежност Републичке комисије за заштиту права у поступцима јавних набавки. Наиме, судијама које воде прекршајни поступак је овим радом указано на поједине примере и проблеме из праксе, а каква ће бити пракса у наредном периоду показаше искуства у примени новог Закона о прекршајима, ставови другостепеног прекршајног суда,

као и Врховног касационог суда, као и нека будућа искуства која ће судије стећи у практичној примени овог Закона у наредним годинама. Неспорно је да је било разлога да се у односу на правна и одговорна лица унесу одређене новине, да се преузму одредбе Закона о одговорности правних лица за кривична дела, односно да се одредбе Закона о прекршајима ускладе са тим Законом. У ком правцу ће ићи казнено законодавство у наредном периоду у односу на правна лица није захвално говорити, обзиром да се ради о врло озбиљној материји, да је правна регулатива годинама уназад мењана и да ће свако ново законско решење имати за циљ да се ови поступци спроведу ефикасно и економично, с тим да се одлуке не доносе на штету окривљених правних лица, али са циљем да се обезбеди одређена дисциплина правних и одговорних лица, ради поштовања позитивних прописа Републике Србије.